

ลักษณะ 2 การพิจารณา

การพิจารณาเป็นกระบวนการพิจารณาที่สำคัญ เพราะการที่โจทก์จะพิสูจน์ว่าจำเลยมีผิดหรือจำเลยจะพิสูจน์ว่าตนบริสุทธิ์ก็ต้องอาศัยพยานหลักฐานที่ได้มาจากการพิจารณา ทั้งเมื่อคดีขึ้นไปสู่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ในการพิจารณาคดีของศาลทั้งสองดังกล่าวก็ย่อมต้องอาศัยพยานหลักฐานที่ได้มาจากการพิจารณาของศาลชั้นต้นเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้น การพิจารณาของศาลชั้นต้นจึงมีความสำคัญมาก เกี่ยวกับการพิจารณา กฎหมายได้กำหนดกฎเกณฑ์ไว้ดังนี้

การพิจารณาให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

มาตรา 172 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

ข้อที่ว่า การพิจารณาให้ทำโดยเปิดเผยนั้น เป็นหลักสำคัญของการอำนวยความยุติธรรมประการหนึ่ง เพื่อให้โอกาสประชาชนได้รับรู้การดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยประชาชนอาจรับรู้ด้วยการเข้าไปนั่งฟังการพิจารณาในห้องพิจารณา ซึ่งศาลได้กันส่วนหนึ่งไว้ให้เป็นที่นั่งของประชาชน แต่ก็จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลอันว่าด้วยการรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล หรือรับรู้โดยผ่านทางสื่อมวลชนซึ่งมีผู้แทนไปนั่งฟังการพิจารณาแล้วถ่ายทอดข่าวออกมา ส่วนการพิจารณาในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาส่วนใหญ่จะพิจารณาจากสำนวนที่ศาลชั้นต้นได้ทำการพิจารณามาแล้ว จึงไม่ต้องทำโดยเปิดเผย เว้นแต่จะเป็นกรณีที่นัดหรืออนุญาตให้คู่ความมาพร้อมกัน หรือมีการสืบพยานตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 203, มาตรา 215 และมาตรา 225 จึงจะต้องทำการพิจารณาโดยเปิดเผย

ฎีกาที่ 986/2518 ศาลชั้นต้นได้สอบสวนมูลฟ้องแล้วส่งประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณาในวันนัดพิจารณา ศาลสอบถามคำให้การจำเลย จำเลยแถลงว่าจะยื่นคำให้การในวันนัดหน้า ซึ่งเป็นวันนัดสืบพยานโจทก์ ครั้นถึงวันนัด โจทก์จำเลยแถลงว่าทั้งสองฝ่ายไม่ตั้งใจสืบพยานให้ศาลพิจารณาพยานหลักฐานในสำนวนแล้วพิพากษาไปตามรูปคดี ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคดีอาญา ถ้าจำเลยให้การปฏิเสธ โจทก์มีหน้าที่ต้องนำพยานเข้าสืบให้เห็นว่าจำเลยกระทำผิดคดีนี้แม้จำเลยจะมีได้ยื่นคำให้การ ก็ถือได้ว่าจำเลยให้การปฏิเสธ แม้โจทก์จะอ้างสำนวนคดีอาญาของศาลอื่นซึ่งมีคำเบิกความของพยานต่าง ๆ เป็นพยานในชั้นได้สอบสวนมูลฟ้อง ก็ถือ

ไม่ได้ว่าเป็นการพิจารณาและสืบพยานในศาลโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยตามมาตรา 172 แห่ง ป.วิ. อาญา ดังนั้นจึงเท่ากับโจทก์ไม่มีพยานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยศาลไม่อาจลงโทษ จำเลยได้

ฎีกาที่ 35-36/2536 คำเบิกความของโจทก์ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง มิใช่เป็นคำเบิกความ ในชั้นพิจารณาและพยานเอกสารที่ส่งไว้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์ทำได้อ้างศาลในชั้นพิจารณาไม่ จึงไม่ชอบที่จะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวในชั้นพิจารณา

ข้อยกเว้นของหลักที่ว่า การพิจารณาให้ทำโดยเปิดเผย

มาตรา 177 บัญญัติว่า “ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับ เมื่อเห็นสมควรโดย พลการ หรือโดยคำร้องขอของกลุ่มความฝ่ายใด แต่ต้องเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของ ประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน”

มาตรา 178 บัญญัติว่า “เมื่อมีการพิจารณาเป็นการลับ บุคคลเหล่านั้นเท่านั้นที่มีสิทธิอยู่ ในห้องพิจารณาได้ คือ

- (1) โจทก์และทนาย
- (2) จำเลยและทนาย
- (3) ผู้ควบคุมตัวจำเลย
- (4) พยานและผู้ชำนาญการพิเศษ
- (5) ล่าม
- (6) บุคคลผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องและได้รับอนุญาตจากศาล
- (7) พนักงานศาลและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ศาล แล้วแต่จะเห็นสมควร”

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน ศาลมี อำนาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับได้ ทั้งนี้ศาลจะเห็นสมควรสั่งเองโดยพลการ หรือใช้ดุลพินิจสั่ง เมื่อกลุ่มความฝ่ายใดร้องขอก็ได้ เมื่อศาลมีคำสั่งให้ดำเนินการพิจารณาเป็นการลับ เฉพาะบุคคล ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 178 เท่านั้น ที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้ บุคคลอื่นนอกจากนั้นไม่มีสิทธิ เข้าไปอยู่ในห้องพิจารณา

ฎีกาที่ 1740/2518 ศาลชั้นต้นสั่งให้พิจารณานำสืบตัวจำเลยบางคนเป็นการลับและ

ห้ามการโฆษณาข้อเท็จจริงได้ ซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความปลอดภัยมั่นคงของราชอาณาจักร ศาลไม่กล่าวถึงรายละเอียดเรื่องราวต่าง ๆ บุคคลและสถานที่ที่เกี่ยวข้องไว้ในคำพิพากษา

หลักสำคัญอีกประการหนึ่งของการพิจารณาตามมาตรา 172 วรรคหนึ่ง ก็คือ การพิจารณาให้ทำต่อหน้าจำเลย ทั้งนี้เพื่อให้จำเลยได้รู้เห็นการพิจารณาทุกขั้นตอน เพราะจำเลยอาจจะต้องได้รับผลร้ายจากคำพิพากษาอันสืบเนื่องมาจากการพิจารณา จึงควรให้โอกาสจำเลยต่อสู้คดีได้เต็มที่ หลักนี้เป็นบทบังคับของกฎหมาย จำเลยไม่อาจจะสละสิทธิข้อนี้ได้ นอกจากกรณีจะเข้าข้อยกเว้น ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

หากจำเลยไม่สามารถมาฟังการพิจารณาได้เพราะเจ็บป่วย ศาลก็จะสั่งจำหน่ายคดีเสียชั่วคราว (ฎีกาที่ 690/2483) หรือถ้าจำเลยวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ศาลก็ต้องงดการพิจารณาไว้จนกว่าจำเลยจะหายวิกลจริตหรือสามารถต่อสู้คดีได้ และศาลจะสั่งจำหน่ายคดีเสียชั่วคราวก็ได้ตามมาตรา 14

ฎีกาที่ 1573/2521 คดีอาญา โจทก์ขอให้ศาลวินิจฉัยตามพยานโจทก์ชั้นไต่สวนมูลฟ้องโดยไม่ตั้งใจสืบพยานอื่นอีก วินิจฉัยว่า การที่โจทก์ขอให้นำพยานหลักฐานของโจทก์ที่นำสืบไว้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่งมีได้กระทำต่อหน้าจำเลยมาวินิจฉัยคดี ขัดต่อ ป.วิ. อาญา มาตรา 172 เมื่อโจทก์แถลงว่าไม่ตั้งใจสืบพยาน ก็เท่ากับโจทก์ไม่มีพยานมาสืบพิสูจน์ให้เห็นว่าจำเลยได้กระทำผิดตามฟ้อง จึงลงโทษจำเลยไม่ได้

สำหรับคดีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา หากไม่มีกรณีที่จะต้องพิจารณาโดยเปิดเผยตามมาตรา 203 ศาลสูงย่อมพิจารณาพิพากษาคดีไปได้แม้จำเลยไม่อยู่ในอำนาจศาลในระหว่างพิจารณา

คำสั่งคำร้องที่ 537/2500 เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ลับหลังจำเลยโดยชอบตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 182 วรรคสาม ทนายจำเลยก็ฎีกาแทนจำเลยได้ตามอำนาจในใบแต่งตั้งทนาย

ฎีกาที่ 739/2502 ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ลับหลังจำเลยตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 182 ให้จำคุกจำเลย ทนายจำเลยยื่นฎีกาแทนจำเลย เนื่องจากจำเลยหลบหนี วินิจฉัยว่าทนายจำเลยฎีกาก็ถือว่าจำเลยฎีกา แม้จำเลยจะหลบหนีก็ไม่มีเหตุจะงดการพิจารณา และไม่ขัดข้องต่อการพิจารณาของศาลฎีกา ไม่มีกรณีที่ศาลฎีกาจะต้องพิจารณาโดยเปิดเผยตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 203 ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีไปได้

ฎีกาที่ 650/2510 คดีอาญา ส่งสำเนาฎีกาให้จำเลยไม่ได้ ศาลฎีกาก็พิจารณาพิพากษา

ต่อไปได้ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 201

ข้อยกเว้นของหลักที่ว่า การพิจารณาให้ทำต่อหน้าจำเลย

ข้อยกเว้นประการแรก

มาตรา 172 ทวิ บัญญัติว่า “ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา 172 วรรค 2 แล้ว เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน

(2) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่า การพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำ ไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้

(3) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่ง ๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้

ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม (2) หรือ (3) ลับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณาและการสืบพยานที่กระทำลึบหลังนั้น เป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น”

สาระสำคัญของข้อยกเว้นตามมาตรา 172 ทวิ คือ

ก. ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา 172 วรรคสอง แล้ว กล่าวคือ ศาลได้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง กับถามคำให้การของจำเลยแล้ว

ข. ศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้เป็นดุลพินิจของศาลเพื่อให้คดีเสร็จไปโดยเร็ว

ค. การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยกระทำได้เฉพาะคดี 3 ประเภท ดังนี้

1. คดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีมีโทษปรับสถานเดียว ประกอบกับจำเลยมีทนาย และจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน (เป็นกรณีที่จำเลยต้องยื่นคำร้องขออนุญาตจากศาล)

2. คดีที่มีจำเลยหลายคน โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าคดีนั้นจะมีโทษหนักเบาประการใด

และจำเลยจะมีทนายหรือไม่ ประกอบกับศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่า การพิจารณาและสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำนั้นไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนที่โจทก์ขอให้ศาลพิจารณาและสืบพยานลับหลัง เช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยที่ 1 ฐานลักทรัพย์ และลงโทษจำเลยที่ 2 ฐานรับของโจร ครั้นถึงวันนัดสืบพยานโจทก์ โจทก์ จำเลยที่ 1 และพยานโจทก์มาศาล ส่วนจำเลยที่ 2 ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดี หากโจทก์แถลงต่อศาลว่าพยานโจทก์ที่จะสืบในวันนั้น รู้เห็นเฉพาะเรื่องที่จำเลยที่ 1 ลักทรัพย์ ไม่เกี่ยวหรือพาดพิงถึงจำเลยที่ 2 เช่นนี้ ศาลอาจอนุญาตให้สืบพยานโจทก์ไปได้ โดยไม่จำเป็นต้องเลื่อนคดี แม้จะลับหลังจำเลยที่ 2 ก็ตาม (เป็นกรณีที่โจทก์แถลงต่อศาล)

3. คดีที่มีจำเลยหลายคน และเป็นการพิจารณาสืบพยานจำเลย ถ้าศาลเห็นสมควรจะสืบพยานจำเลยคนหนึ่งลับหลังจำเลยอื่นก็ได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าคดีนั้นจะมีโทษหนักเบาประการใด และจำเลยจะมีทนายหรือไม่ เช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย 3 คนฐานร่วมกันปล้นทรัพย์ จำเลยให้การปฏิเสธ และต่างอ้างฐานที่อยู่คนละแห่ง ครั้นถึงวันนัดสืบพยานจำเลยที่ 1 หากจำเลยที่ 2 และที่ 3 ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดี ศาลอาจสั่งให้สืบพยานจำเลยที่ 1 ไปได้ (เป็นกรณีที่ศาลเห็นสมควร ไม่ว่าจะศาลจะพิจารณาเห็นเอง หรือคู่ความแถลงให้ศาลพิจารณา)

การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ตามมาตรา 172 ทวิ (2) หรือ (3) นั้น ศาลจะรับฟังให้เป็นผลเสียหายแก่จำเลยที่ไม่ได้มาฟังการพิจารณาและสืบพยานไม่ได้

ข้อยกเว้นประการที่สอง

มาตรา 180 บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติเรื่องรักษาความเรียบร้อยในศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับแก่การพิจารณาคดีอาญาโดยอนุโลม แต่ห้ามมิให้สั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณา เว้นแต่จำเลยขัดขวางการพิจารณา”

บทบัญญัติเรื่องรักษาความเรียบร้อยในศาลใน ป.วิ. แพ่ง ได้แก่มาตรา 30 และมาตรา 31 ซึ่งให้ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ แก่คู่ความหรือแก่บุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาล เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาลและเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปตามที่เที่ยงธรรมและรวดเร็ว รวมทั้งการสั่งห้ามคู่ความมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางก่อความรำคาญหรือในทางประวิงให้ชักช้า หรือในทางฟุ่มเฟือยเกินสมควร ถ้ามีการขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาล หรือประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีไล่ออกจากบริเวณศาล หรือให้ลงโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน

ห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 33

ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเกี่ยวกับเรื่องรักษาความเรียบร้อยในศาล เช่น ขัดขวางการพิจารณา ศาลย่อมมีอำนาจสั่งไล่ผู้นั้นออกจากบริเวณศาลได้ หากผู้นั้นเป็นจำเลย ศาลก็ย่อมต้องดำเนินการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย

ข้อยกเว้นประการที่สาม

มาตรา 230 บัญญัติว่า “เมื่อจำเป็นศาลมีอำนาจไปเองหรือให้จำศาลไปเดินเผชิญสืบพยาน หรือส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยาน ให้ผู้เดินเผชิญสืบและศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ตั้งศาลเดิม และศาลที่รับประเด็นมีอำนาจส่งประเด็นไปยังศาลอื่นอีกต่อหนึ่งได้

เมื่อคู่ความแถลงต่อศาลขอไปฟังการพิจารณา ก็ให้ศาลสั่งหรือจัดการให้เป็นไปตามคำขอนั้น

ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่คิดจะไปฟังการพิจารณา จะยื่นคำถามคำซักเป็นหนังสือก็ได้ ให้ศาลหรือผู้เดินเผชิญสืบสืบพยานตามนั้น

ให้ส่งสำนวนหรือสำเนาฟ้อง สำเนาคำให้การ และเอกสารหรือของกลาง เท่าที่จำเป็นให้แก่ผู้เดินเผชิญสืบหรือแก่ศาลรับประเด็นเพื่อสืบพยาน เมื่อคู่ความที่ขอให้สืบพยานไม่คิดจะไปฟังการพิจารณา ก็ให้ยื่นคำถามพยานเป็นหนังสือ

เมื่อสืบพยานเสร็จแล้ว ให้ผู้เดินเผชิญสืบหรือศาลที่รับประเด็น ส่งถ้อยคำสำนวน พร้อมทั้งเอกสารหรือของกลางไปยังศาลเดิม”

การเดินเผชิญสืบพยาน คือ การไปสืบพยาน ณ ที่แห่งอื่นนอกศาล เช่น พยานอายุมาก หรือเจ็บป่วยเรื้อรัง ไม่สามารถเดินทางไปศาลได้ จึงจำเป็นต้องไปสืบพยาน ณ ที่อยู่ของพยาน หรือในกรณีที่ศาลออกไปดูสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น

การส่งประเด็น คือ การขอให้ศาลอื่นซึ่งพยานที่คู่ความประสงค์จะสืบอยู่ในเขตอำนาจเป็นผู้ทำการสืบพยานแทนศาลเดิม เช่น โจทก์ฟ้องคดีที่ศาลอาญา แต่พยานโจทก์คนหนึ่งหรือหลายคนมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดสงขลา เช่นนี้ โจทก์อาจขอให้ศาลอาญาส่งประเด็นไปให้ศาลจังหวัดสงขลาทำการสืบพยานโจทก์ดังกล่าวแทนศาลอาญาได้

ความในมาตรา 230 วรรคสาม และวรรคสี่ แสดงว่าการเดินเผชิญสืบพยานหรือการส่งประเด็นไปให้ศาลอื่นสืบพยาน จำเลยจะไม่ไปฟังการพิจารณาก็ได้ โดยอาจกระทำเพียงยื่นคำถามคำซักเป็นหนังสือเพื่อให้ผู้เดินเผชิญสืบหรือศาลที่รับประเด็นซักถามพยานตามที่จำเลย

ประสงค์ ฉะนั้น การเดินเผชิญสืบทายหรือการส่งประเด็นจึงเป็นการพิจารณาและสืบทายลับหลังจำเลยอีกกรณีหนึ่ง

ฎีกาที่ 1066/2526 เมื่อศาลที่พิจารณาคดีจะส่งประเด็นไปสืบทายโจทก์ที่ศาลอื่น จำเลยแถลงว่าไม่ตามประเด็นไป ดังนั้นการที่ศาลที่ได้รับแต่งตั้งให้สืบทายหลักฐานแทนเลื่อนกำหนดวันนัดสืบทายประเด็นไปและสืบทายในวันดังกล่าวโดยมิได้แจ้งวันเวลานัดให้จำเลยทราบ จึงเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ขัดด้วยกฎหมาย

ข้อยกเว้นประการที่สี่

ในกรณีละเมิดอำนาจศาล ศาลมีอำนาจค้นหาข้อเท็จจริงโดยไม่จำเป็นต้องกระทำต่อหน้าผู้ถูกกล่าวหา

ฎีกาที่ 3809/2532 บทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นกฎหมายพิเศษที่ศาลมีอำนาจค้นหาข้อเท็จจริงโดยไม่จำเป็นต้องกระทำต่อหน้าผู้ถูกกล่าวหาหรือต่อหน้าจำเลยดังเช่นการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป และการที่จะสอบปากคำผู้รู้เห็นข้อเท็จจริงเป็นจำนวนมากน้อยเพียงใดเป็นดุลพินิจของศาล

การตั้งหมายให้จำเลย

* **มาตรา 173** บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกหรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลตั้งตามมาตรา^๕นี้ ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด”

ตามความเป็นจริง จำเลยที่มีความรู้ทางกฎหมายพอที่จะต่อสู้คดีได้ด้วยตนเอง ย่อมมีเป็นจำนวนน้อยและการที่จะให้จำเลยต่อสู้คดีไปโดยตนเองไม่มีความรู้ทางกฎหมายย่อมเป็นการไม่ยุติธรรม กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้จำเลยแต่งตั้งทนายให้ว่าความและดำเนินกระบวนการ

* **มาตรา 173** แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 มาตรา 7

พิจารณาแทนตนได้ แต่การแต่งตั้งทนายจะกระทำได้อีกต่อเมื่อจำเลยมีกำลังทรัพย์เพียงพอ ดังนั้นกฎหมายจึงหาทางช่วยเหลือ โดยให้ศาลตั้งทนายให้จำเลยในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกหรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล

สาระสำคัญของการตั้งทนายให้จำเลยตามมาตรา 173 วรรคหนึ่ง

ก. เป็นคดีที่มีอัตราโทษถึงประหารชีวิต

ข. เป็นหน้าที่ของศาลที่จะถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายให้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจำเลยจะต้องการทนายหรือไม่ ทั้งนี้กฎหมายกำหนดให้ศาลถามจำเลยก่อนเริ่มพิจารณา ทางปฏิบัติศาลจะอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ ตามมาตรา 172 วรรคสอง จากนั้นก็ถามจำเลยถึงเรื่องทนาย การปฏิบัติดังกล่าวไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดเพราะการถามคำให้การจำเลยก็เป็นการพิจารณา ถ้าศาลสอบถามคำให้การจำเลยก่อนสอบถามเรื่องทนายย่อมเป็นการไม่ชอบ แต่อย่างไรก็ดีหากการปฏิบัติดังกล่าวไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ศาลสูงก็เห็นว่าไม่จำเป็นต้องดำเนินการสอบสวนพิจารณาใหม่ (ฎีกาที่ 871/2509 และฎีกาที่ 2084/2535)

สาระสำคัญของการตั้งทนายให้จำเลยตามมาตรา 173 วรรคสอง

ก. เป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุก แต่ไม่ถึงประหารชีวิต ประเภทหนึ่ง และเป็นคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล อีกประเภทหนึ่ง

ความผิดตาม ป. อาญา ส่วนมากกฎหมายจะระวางโทษจำคุกไว้ด้วย แม้จะเป็นความผิดโทษก็มีอยู่หลายมาตราที่ระวางโทษจำคุก เช่น ป. อาญา มาตรา 368, 374 และ 376 เป็นต้น ดังนั้นศาลจึงต้องถามจำเลยถึงเรื่องทนายเกือบทุกคดี

สำหรับคำว่า “จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล” หมายความว่าให้คำนวณอายุจำเลยในวันที่โจทก์ยื่นฟ้อง มิใช่คำนวณอายุจำเลยในวันกระทำผิด ฉะนั้นแม้ขณะกระทำผิดจำเลยจะมีอายุไม่เกินสิบแปดปี แต่ในวันที่โจทก์ยื่นฟ้อง จำเลยมีอายุเกินสิบแปดปีแล้วศาลก็ไม่ต้องถามจำเลยถึงเรื่องทนาย คดีประเภทนี้ แม้ความผิดที่จำเลยกระทำ กฎหมายระวางโทษปรับสถานเดียว ศาลก็ต้องถามจำเลยถึงเรื่องทนาย

ข. เป็นหน้าที่ของศาลที่จะถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการ ก็ให้ศาลตั้งทนายให้ โดยกฎหมายกำหนดให้ศาลถามจำเลยก่อนเริ่มพิจารณาเช่นเดียวกับมาตรา 173 วรรคหนึ่ง

ฎีกาที่ 2064/2535 ป.วิ.อาญา มาตรา 173 วรรคสอง มีเจตนารมณ์เพื่อให้จำเลย มีทนายช่วยเหลือในการต่อสู้คดี แม้ก่อนเริ่มพิจารณาคดี ศาลชั้นต้นจะมีได้สอบถามจำเลยว่า ต้องการทนายที่ศาลจะตั้งให้หรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อปรากฏว่าก่อนเริ่มสืบพยานโจทก์ จำเลยได้ แต่งตั้งทนายเข้ามาเองพร้อมกับยื่นคำให้การปฏิเสธและทนายจำเลยได้ว่าความให้จำเลยมาตลอด ย่อมไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี จึงไม่มีเหตุอันสมควรที่จะให้ศาลชั้นต้นดำเนิน กระบวนพิจารณาใหม่

ฎีกาที่ 2835/2539 ป.วิ. อาญา มาตรา 173 วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครอง สิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ และเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย เมื่อ ปรากฏว่าก่อนเริ่มพิจารณาคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบเจ็ดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ศาลชั้นต้นมิ ได้สอบถามจำเลยเรื่องทนาย จึงเป็นเรื่องที่ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนพิจารณา และเห็นว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบในการดำเนินคดี ศาลฎีกาจึงเห็นเป็นการจำเป็นที่จะให้ศาลชั้น ต้นดำเนินกระบวนพิจารณาและพิพากษาใหม่

ฎีกาที่ 3017/2541 การที่ศาลถามผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าจะให้การประการใดตาม ความในมาตรา 20 แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคriminalความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 ถือเป็นการพิจารณาคดีในชั้นศาลตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 1 (8) ประกอบด้วย ป.วิ. อาญา มาตรา 15 ด้วยเหตุนี้ก่อนเริ่มพิจารณาหรือก่อนเริ่มการพิจารณาสอบถามผู้ต้องหา หรือจำเลยว่าจะให้การประการใด ศาลจะกระทำกรอื่นมิได้ เว้นแต่เฉพาะการสอบถามเรื่องทนายความจำเลย เสียก่อนตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 173 วรรคสอง ประกอบกับ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงฯ มาตรา 4 หากศาลมิได้สอบถามเรื่องทนายจำเลย แต่ก้าวล่วงไปถึงการสอบถามคำให้การของจำเลยนั้น เป็นการมิชอบ

เมื่อศาลถามจำเลยเรื่องทนายแล้ว หากจำเลยแถลงว่าจะหาทนายสู้คดีเอง ศาลก็ไม่จำเป็นต้อง ถามจำเลยอีก ไม่ว่าจำเลยจะแต่งทนายเข้าสู่คดีหรือไม่

ฎีกาที่ 1260/2514 ในวันที่ศาลสอบถามคำให้การ จำเลยแถลงว่าจะหาทนายสู้คดีเอง เมื่อจำเลยไม่ต้องการให้ศาลตั้งทนายให้ ก็ไม่ใช่หน้าที่ของศาลที่จะตั้งทนายให้จำเลย แม้ในการ สืบพยานโจทก์จำเลยต่อมา จำเลยจะมีได้ตั้งทนาย ศาลย่อมดำเนินการพิจารณาต่อไปได้และ ถือว่าเป็นการพิจารณาคดีที่ชอบ

อย่างไรก็ดี แม้ครั้งแรกจำเลยแถลงว่าจะหาทนายสู้คดีเอง แต่เมื่อถึงวันนัดสืบพยานโจทก์ ถ้าจำเลยแถลงว่าจะหาทนายไม่ได้และขอให้ศาลตั้งทนายให้ ศาลก็ต้องจัดการให้

ฎีกาที่ 2067/2520 คดีที่มีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ในวันซึ่งสองสถานจำเลย แกลงว่าจะหาหนายเอง แต่เมื่อถึงวันนัดสืบพยานโจทก์ จำเลยหาหนายไม่ได้และแกลงขอให้ศาล ตั้งหนายให้ กับขอเลื่อนการพิจารณาไป ศาลชอบที่จะตั้งหนายให้จำเลยและสั่งให้เลื่อนการ พิจารณาไปก่อน การที่ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี แล้วสืบพยานโจทก์จำเลยไปโดยจำเลย ไม่มีหนายนั้นเป็นการไม่ชอบด้วยกระบวนการพิจารณา จำเป็นต้องให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษา ใหม่ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 208 (2) และมาตรา 225

ถ้ากรณีต้องตามมาตรา 173 วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง แต่ศาลชั้นต้นมิได้ถามจำเลยถึง เรื่องหนาย การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นย่อมเป็นการไม่ชอบ ศาลสูงจะสั่งให้ ศาลชั้นต้นทำการพิจารณาและพิพากษาหรือสั่งใหม่

ฎีกาที่ 650/2489 ศาลชั้นต้นลงโทษประหารชีวิต แล้วศาลชั้นต้นส่งสำนวนไปยังศาล อุทธรณ์ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 245 เมื่อปรากฏว่าจำเลยไม่มีหนายและศาลชั้นต้นไม่ได้สอบถาม จำเลยเรื่องหนาย ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ทำการพิจารณาพิพากษาใหม่

ฎีกาที่ 1499/2523 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงถึง สิบห้าปี ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลยโดยมิได้สอบถามจำเลยเรื่องหนาย เสียก่อนเริ่มพิจารณาเป็นการฝ่าฝืน ป.วิ.อาญา มาตรา 173 ศาลฎีกาพิพากษายกคำพิพากษา ศาลล่างทั้งสอง ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการพิจารณาเสียให้ถูกต้อง แล้วพิพากษาใหม่ตามรูปคดี (ฎีกาที่ 228/2524, ฎีกาที่ 1913/2527 และฎีกาที่ 680/2530)

สำหรับหนายที่ศาลตั้งให้จำเลยตามมาตรา 173 วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ศาลจะขอ ความช่วยเหลือจากผู้ประกอบอาชีพทนายความในเขตศาลนั้น โดยศาลจัดทำบัญชีรายชื่อทนายความ ไว้ แล้วขอความช่วยเหลือเรียงตามลำดับไป ทั้งนี้จำเลยไม่ต้องจ่ายค่าทนายหรือค่าตอบแทนให้แก่ ทนายที่ศาลตั้ง แต่ศาลจะจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายให้ทนายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรม กำหนดซึ่งเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย หากทนายจงใจหลีกเลี่ยงไม่ยอมเข้าดำเนินการ กระบวน พิจารณาแทนจำเลย ก็เป็นการผิดข้อบังคับมรรยาททนายความและมีความผิดตาม พ.ร.บ. ทนายความ (ฎีกาที่ 1119/2482)

ฎีกาที่ 666/2519 เมื่อจำเลยมีทนายความตามที่กฎหมายต้องการแล้ว การที่ทนาย- ความไม่มาศาลในวันนัดสืบพยานสอบสวนพยานโจทก์ และจำเลยขอเลื่อนคดีแต่ศาลไม่ อนุญาต เพราะจำเลยขอเลื่อนคดีมาหลายครั้งแล้ว เช่นนี้ถือไม่ได้ว่าจำเลยไม่มีทนายความอัน เป็นการผิดวิธีพิจารณาความ ซึ่งทำให้จำเลยเสียเปรียบแต่ประการใด

ฎีกาที่ 3632/2535 ป. วิ. อาญา มาตรา 173 เป็นบทบัญญัติที่ใช้ในชั้นที่จำเลยถูกฟ้อง ต่อศาลแล้ว ไม่ใช่ในชั้นสอบสวน ดังนั้น ศาลจึงรับฟังคำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน

ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่จำเลยถูกกล่าวหาได้ แม้จำเลยจะไม่มีโอกาสได้ปรึกษากับทนายความก่อน

เมื่อศาลตั้งทนายให้จำเลยแล้ว จำเลยยังต้องทำใบแต่งตั้งทนายยื่นต่อศาลเสมือนหนึ่งตั้งทนายในกรณีปกติ เพื่อมอบอำนาจให้ทนายดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนตน ถ้าจำเลยไม่ยื่นใบแต่งตั้งทนาย ทนายก็ไม่มีอำนาจดำเนินคดีแทน

ขั้นตอนของการพิจารณา

การอ่าน—อธิบายฟ้อง และถามคำให้การจำเลย

มาตรา 172 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจดยางานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป”

การพิจารณาโดยเปิดเผยเริ่มดำเนินการตามความที่ระบุไว้ในมาตรา 172 วรรคสอง ซึ่งคล้ายคลึงกับกระบวนการพิจารณาชั้นไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตามมาตรา 165 วรรคหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาล และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจดยางานไว้และดำเนินการต่อไป อนึ่ง แม้ชั้นไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลจะอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ มาครั้งหนึ่งแล้ว ในชั้นพิจารณาศาลก็ต้องดำเนินการดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจำเลยมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ยอมให้การอย่างไรก็ได้ โดยไม่ผูกมัดว่าต้องให้การเหมือนชั้นไต่สวนมูลฟ้อง สำหรับคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์คงไม่มีปัญหา ดังกล่าว เพราะมาตรา 165 วรรคสาม ระบุว่า ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

การให้การของจำเลย

จำเลยมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ยอมให้การก็ได้ หากจำเลยให้การ จะให้การด้วยวาจาหรือยื่นคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ ถ้าจำเลยให้การด้วยวาจา ศาลจะจดไว้ในแบบพิมพ์คำให้การ และอ่านให้โจทก์จำเลยฟัง แล้วให้โจทก์จำเลยลงชื่อไว้ หากจำเลยทำคำให้การมายื่นต่อศาล จำเลยต้องทำสำเนามาด้วยเพื่อส่งให้แก่โจทก์ ศาลจะสอบถามจำเลยเพื่อให้ยืนยันข้อความ

ในคำให้การ โดยสอบถามต่อหน้าโจทก์ แล้วให้โจทก์จำเลยลงชื่อไว้

ในกรณีที่จำเลยให้การ คำให้การของจำเลยแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

ก. คำให้การปฏิเสธ หมายถึงการที่จำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง ซึ่งอาจเป็นการปฏิเสธลอย ๆ เช่น “จำเลยมิได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง ขอให้ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์” หรือให้การปฏิเสธพร้อมทั้งอ้างเหตุแห่งการปฏิเสธ เช่น “จำเลยมิได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง ตามวันเวลาที่โจทก์กล่าวหา จำเลยมีฐานที่อยู่ ขอให้ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์”

บางกรณีที่จำเลยให้การรับข้อเท็จจริงบางประการตามฟ้อง แต่อ้างเหตุบางอย่างขึ้นต่อสู้ อาจถือว่าเป็นคำให้การปฏิเสธ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในตอนต่อไป

ฎีกาที่ 465/2509 ในกรณีที่ศาลมิได้สอบถามคำให้การต่อผู้คดีจำเลยไว้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 172 นั้น กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ว่าจะมีผลอย่างไร แต่ตามหลักกฎหมายจำเลย จะให้การเมื่อใดหรือให้การใหม่กลับคำให้การเดิมก็ได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการสอบถามคำให้การเป็นแต่เพียงเพื่อให้ได้ทราบประเด็นเบื้องต้นแห่งคดีเท่าที่จะทำได้ ดังนี้ แม้ศาลมิได้สอบถามคำให้การจำเลยไว้แต่ต้น ก็ไม่ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเสียไปหรือจำเป็นต้อง ย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นสอบถามคำให้การจำเลยอีก

ในกรณีที่จำเลยไม่ได้ให้การต่อสู้ไว้ แต่ตัวจำเลยเข้าเบิกความปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิด ถือได้ว่าจำเลยให้การปฏิเสธ

เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธ โจทก์มีหน้าที่นำพยานเข้าสืบตามมาตรา 174 เพื่อพิสูจน์ว่า จำเลยมีผิดตามฟ้อง และต้องนำสืบตามกฎหมายเกณฑ์ที่ว่าด้วยพยานหลักฐานดังที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ. อาญา ภาค 5 ตั้งแต่มาตรา 226 ถึงมาตรา 244 ศาลจะไม่พิพากษาลงโทษจำเลยจนกว่าจะแน่ใจ จากพยานหลักฐานว่า มีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น หากพยานหลักฐาน ไม่มั่นคงพอเป็นเหตุให้มีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ศาลจะยกประโยชน์ แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลยตามมาตรา 227 โดยพิพากษายกฟ้องโจทก์

ข. คำให้การรับสารภาพ หมายถึงการที่จำเลยรับว่าได้กระทำการตามที่โจทก์ฟ้อง โดยไม่มีเงื่อนไข

มาตรา 176 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่ง จำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษ สถานที่ยหนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”

สาระสำคัญของบทกฎหมายดังกล่าว พิจารณาได้ดังนี้

1) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึงห้าปี ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง มีผลเท่ากับว่าข้อเท็จจริงที่โจทก์ระบุมาในคำฟ้องนั้นเป็นยุติ ศาลอาจพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดตามฟ้องได้โดยไม่ต้องสืบพยานโจทก์จำเลยต่อไป ในการรับสารภาพจำเลยอาจให้การว่า “จำเลยขอให้การรับสารภาพว่า ได้กระทำผิดจริงตามที่โจทก์ฟ้อง”

ฎีกาที่ 2274/2525 จำเลยให้การรับสารภาพฐานรับของโจรตามฟ้อง และแถลงด้วยว่ากระทำไปโดยไม่รู้เท่าถึงการฉ้อฉล วินิจฉัยว่า เป็นคำแถลงเพื่อขอให้บรรเทาโทษ ไม่ใช่คำให้การว่ามีเจตนากระทำความผิด ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องสืบพยาน

ฎีกาที่ 2249/2528 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป. อาญา มาตรา 300 และ พ.ร.บ. จราจรทางบกฯ โดยบรรยายฟ้องว่า ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บถึงทุพพลภาพและป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่า 20 วัน หรือประกอบกรณียกจตามปกติไม่ได้เกินกว่า 20 วัน วินิจฉัยว่า แม้โจทก์จะยื่นฟ้องจำเลยภายหลังวันเกิดเหตุเพียง 13 วัน เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลย่อมมีอำนาจที่จะรับฟังข้อเท็จจริงตามฟ้อง แล้วพิพากษาคดีโดยไม่ต้องสืบพยานได้ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 176 (ฎีกาที่ 247/2515)

ฎีกาที่ 3370/2532 โจทก์ฟ้องว่าระหว่างเวลากลางคืนก่อนเที่ยงถึงเวลากลางวัน วันเวลาใดไม่ปรากฏชัด จำเลยได้เข้าไปลักทรัพย์ของผู้เสียหายซึ่งอยู่ในเคหสถานไปโดยทุจริตหรือมิฉะนั้นจำเลยได้กระทำความผิดฐานรับของโจรทรัพย์ที่ถูกลักไป จำเลยให้การรับสารภาพว่า “ได้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางวันจริงตามฟ้อง” เช่นนี้ ก็ต้องฟังว่าจำเลยลักทรัพย์ในเคหสถานตามที่ปรากฏในคำฟ้องของโจทก์ด้วย ศาลลงโทษจำเลยตาม ป. อาญา มาตรา 335 (8) วรรคแรกได้

อนึ่ง คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึงห้าปีนี้ แม้จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะให้สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ การที่จะสืบพยานต่อไปหรือไม่นั้นเป็นดุลพินิจของศาล ตามปกติศาลจะพิพากษาโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานต่อไปเพื่อให้คดีไม่ค้างค้ำในศาล เว้นแต่ศาลจะเห็นว่าคำกล่าวหาในฟ้องมีข้อที่น่าสงสัยว่ากรณีจะเป็นความผิดตามกฎหมายหรือไม่

ฎีกาที่ 253/2492 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยมีแก๊บบีน ขอให้ลงโทษตาม พ.ร.บ. อาวุธปืนฯ จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง แต่ศาลชั้นต้นเห็นว่าคำกล่าวหาในฟ้องมีข้อที่น่าสงสัยว่ากรณีจะเป็นความผิดตามกฎหมายหรือไม่ จึงเรียกของกลางมาตรวจดูและสอบถามโจทก์จำเลยถึงสภาพของของกลาง คู่ความแถลงว่าแก๊บบีกระดากของกลางมีสภาพในเวลาปกติใช้เป็นแก๊บบีน

ชนิดเด็กเล่น วินิจฉัยว่า แก๊บกระดาษของกลางไม่เป็นดอกไม้เพลิงหรือเครื่องกระสุนปืนตาม กฎหมาย ที่จำเลยให้การรับสารภาพเพราะความสำคัญผิด จะถือเป็นหลักฐานผิดความจริง มาลงโทษจำเลยไม่ได้ ต้องยกฟ้องโจทก์

คำให้การที่จะถือว่าเป็นการรับสารภาพตามฟ้อง จะต้องชัดเจนและไม่มีข้อโต้แย้ง มิฉะนั้นถือว่าเป็นคำให้การปฏิเสธ ซึ่งจะต้องสืบพยานกันต่อไป ถ้าโจทก์ไม่สืบ ศาลก็จะยก ฟ้อง

ฎีกาที่ 1009/2493 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานกระทำความผิดโดยประมาทเป็นเหตุ ให้ถึงแก่สละเบ็ด จำเลยให้การรับสารภาพว่าได้ทำแก๊สระเบิดจริง ดังนั้นจะถือว่าจำเลยรับใน ข้อที่ว่าได้กระทำความผิดโดยประมาทไม่ได้ เพราะจำเลยกล่าวแต่เพียงว่าได้ทำแก๊สระเบิดจริงเท่านั้น เมื่อโจทก์ไม่สืบพยานให้เห็นข้อเท็จจริงว่า การที่จำเลยทำแก๊สระเบิดนั้น จำเลยได้กระทำความ ผิดโดยประมาทให้ครบองค์ความผิดตามกฎหมายแล้ว ก็จะลงโทษจำเลยไม่ได้

ฎีกาที่ 1183/2500 จำเลยให้การรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดฐานเล่นการพนัน ปีกดตั้งฟ้องจริง แต่กล่าวต่อไปว่า เล่นโดยพนันเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อเอาเงินรวมซื้อโคล่ามาเลี้ยงกัน รอบวง วินิจฉัยว่า ไม่เป็นคำรับสารภาพว่าได้กระทำความผิด เพราะไม่ใช่เป็นการพนันอาทรรพ์สินกัน เมื่อโจทก์ไม่สืบพยานก็ลงโทษจำเลยไม่ได้

ฎีกาที่ 2019/2514 จำเลยให้การต่อสู้คดีว่า ได้ทำร้ายผู้ตายเพื่อป้องกัน อัน กฎหมายถือว่าไม่เป็นความผิด ย่อมเป็นหน้าที่ของโจทก์ผู้กล่าวหาที่จะต้องนำสืบให้เห็นว่าการ กระทำของจำเลยเป็นความผิด (ฎีกาที่ 330/2491 และฎีกาที่ 943/2508)

ฎีกาที่ 1318/2523 โจทก์ขอให้ลงโทษจำเลยฐานมีลูกกระเบิดไว้ในครอบครอง จำเลยให้การว่า ความจริงลูกกระเบิดไม่ใช่ของจำเลย แต่เพื่อไม่ให้ยุ่งยากแก่คดี จำเลยขอรับ สารภาพตลอดข้อหา โจทก์แถลงไม่สืบพยาน วินิจฉัยว่า ตามคำให้การของจำเลยแปลความได้ว่า จำเลยปฏิเสธว่าจำเลยมิได้มีลูกกระเบิดของกลางไว้ในครอบครองอันจะเป็นความผิดตามที่โจทก์ ฟ้อง เหตุที่จำเลยให้การรับสารภาพก็เพื่อไม่ให้ยุ่งยากแก่คดี ยังถือไม่ได้ว่าเป็นคำให้การที่รับ สารภาพว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง เมื่อโจทก์ไม่สืบพยาน จึงลงโทษจำเลยไม่ได้ (ฎีกาที่ 5114/2531)

ฎีกาที่ 711/2528 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์หรือรับของโจร แสดงว่าโจทก์ประสงค์ขอให้ลงโทษจำเลยในข้อหาใดข้อหาหนึ่งเพียงข้อหาเดียว เพราะเป็น ความผิดคนละฐานกัน จะลงโทษจำเลยทั้งสองฐานย่อมไม่ได้ คำให้การรับสารภาพของจำเลย ที่ว่าได้กระทำความผิดตามฟ้องโจทก์จริง ไม่ชัดเจนพอจะชี้ขาดว่าจำเลยได้กระทำความผิดฐานใด จึงเป็น

หน้าที่โจทก์จะต้องสืบพยานให้ได้ความถึงการกระทำผิดของจำเลย เมื่อโจทก์ไม่สืบพยาน ก็
ลงโทษจำเลยไม่ได้ (ฎีกาที่ 819/2513, ฎีกาที่ 3866/2531 และฎีกาที่ 158/2534)

ฎีกาที่ 2846/2537 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเป็นผู้ลักลอบนำพาเลื่อยยนต์ซึ่งเป็นของ
ที่มีถิ่นกำเนิดผลิตในต่างประเทศซึ่งยังมีได้เสียภาษีและยังมีได้ผ่านศุลกากร โดยเจตนา
จะฉ้อค่าภาษีของรัฐบาลที่จะต้องเรียกค่าภาษีอากรขาเข้า หรือมิฉะนั้นจำเลยได้ซื้อ รับจํา
นำ รั่วซึ่งเลื่อยยนต์และช่วยพาเอาไปเสีย ช่วยจำหน่าย ช่วยซ่อนเร้นซึ่งของดังกล่าว โดยจำเลย
รู้อยู่แล้วว่าเป็นของที่ผู้อื่นลักลอบนำพาหนีศุลกากรเข้ามาในราชอาณาจักร โดยหลีกเลี่ยงอากร
ที่จะต้องเสียสำหรับของนั้น ขอให้ลงโทษตาม พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27,27 ทวิ
แสดงว่าโจทก์ประสงค์จะให้ลงโทษจำเลยในข้อหาใดข้อหาหนึ่งเพียงข้อหาเดียว เพราะความผิด
ทั้งสองข้อหาดังกล่าวเป็นคนละความผิดกัน จะลงโทษจำเลยในทั้งสองข้อหาพร้อมไม่ได้
เมื่อจำเลยให้การว่าขอให้การรับสารภาพตามฟ้องโจทก์ทุกประการ ย่อมไม่ชัดเจนพอที่จะชี้ขาดว่า
จำเลยกระทำความผิดฐานใด จึงเป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องนำสืบพยานให้ได้ความถึงการกระทำ
ผิดของจำเลย เมื่อโจทก์ไม่สืบพยาน จึงลงโทษจำเลย ในความผิดต่อ พ.ร.บ.ศุลกากร ไม่ได้
(ฎีกาที่ 5033/2539, ฎีกาที่ 7490/2540 และฎีกาที่ 3639/2541)

ในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง หากปรากฏว่าการกระทำของจำเลย
ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายที่โจทก์ฟ้อง หรือยังไม่ควรรับโทษด้วยประการใด ศาลก็พิพากษา
ไปตามความแท้จริงได้

ฎีกาที่ 875/2494 ป.วิ. อาญา มาตรา 176 เป็นบทบัญญัติให้อ่านาจอศาล ไม่ใช่
บทบังคับศาลว่าจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพเสมอ แม้จำเลยจะให้การรับ
สารภาพ หากปรากฏว่าจำเลยไม่มีความผิด ศาลก็พิพากษายกฟ้องได้ (ฎีกาที่ 1248/2531 และ
ฎีกาที่ 3297/2531)

ฎีกาที่ 418/2509 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำร้ายร่างกายผู้เสียหายบาดเจ็บสาหัส
รักษาประมาณ 20 กว่าวัน จำเลยให้การรับสารภาพ แต่ผู้เสียหายยื่นคำร้องว่ารักษาแผล 10 วัน
หาย ขอให้ลงโทษจำเลยสถานเบา เมื่อโจทก์ไม่คัดค้านและมีได้ขอสืบพยาน ต้องฟังว่าบาดแผล
ผู้เสียหายรักษา 10 วันหาย จำเลยมีความผิดตาม ป. อาญา มาตรา 295

ฎีกาที่ 1142/2515 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยลักพระเครื่องยอดตรงที่เป็นพระพุทธรูป
อันเป็นที่สักการบูชาของประชาชนและผู้เสียหาย 1 องค์ โดยล้วงเอาไปจากกระเป่าเสื้อของ
ผู้เสียหาย ขอให้ลงโทษตาม ป. อาญา มาตรา 335 ทวิ จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง วินิจฉัยว่า
พระพุทธรูปนี้เป็นแต่พระเครื่องอันเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เสียหาย ผู้เสียหายใส่กระเป่าเสื้อ

ติดตัวไปเพราะนับถือว่าเป็นพระเครื่องที่คุ้มครองป้องกันอันตรายแก่ผู้เสียหายโดยเฉพาะ ไม่อาจ
ถือว่าเป็นพระพุทธรูปที่เป็นที่สักการบูชาของประชาชน จะลงโทษจำเลยตามมาตรา 335 ทวิ
ไม่ได้ (คงลงโทษได้เพียงตามมาตรา 334)

ฎีกาที่ 2178/2517 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยมีกระสุนปืนเล็กสั้นแบบ 87 ขนาด 7.62
ม.ม. ซึ่งเป็นเครื่องกระสุนปืนสำหรับใช้เฉพาะในการสงครามตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง แต่กฎกระทรวงกำหนดเครื่องกระสุนปืนสำหรับใช้เฉพาะ
ในการสงครามว่า เป็นเครื่องกระสุนปืนสำหรับใช้กับปืนเล็กสั้นแบบ 83 ขนาด 6.5 ม.ม. และ
7.62 ม.ม. ฉะนั้นจะฟังว่ากระสุนปืนของกลางสำหรับใช้กับปืนเล็กสั้นแบบ 83 ขนาด 7.62 ม.ม.
ในกฎกระทรวงไม่ได้ เพราะต่างแบบกัน แม้จำเลยให้การรับสารภาพก็เป็นการเข้าใจผิด ลงโทษ
จำเลยฐานมีกระสุนปืนสำหรับใช้เฉพาะแต่ในการสงครามไม่ได้

ฎีกาที่ 1478/2525 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานพรากผู้เยาว์ โดยผู้เยาว์
ไม่เต็มใจไปด้วย ตาม ป. อาญา มาตรา 318 จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง มารดาผู้เสียหาย
และผู้เสียหายแถลงว่า ผู้เสียหายขอไปกรุงเทพมหานครกับบุตรสาวจำเลย โดยจำเลยและบุตรสาว
ไม่ได้ชวน ที่ไปด้วยก็เพื่อหางานทำ เมื่อถึงกรุงเทพมหานครจำเลยรับผู้เสียหายไปทำงานเป็น
ลูกจ้างร้านขายก๋วยเตี๋ยว วินิจฉัยว่า การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามกฎหมายที่
โจทก์ฟ้อง แม้จำเลยรับสารภาพก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ พิพากษายกฟ้อง

ฎีกาที่ 376/2533 โจทก์ฟ้องขอให้ศาลลงโทษจำเลยในความผิดฐานพยายามฆ่า
มีอาวุธปืนไว้ในความครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต กับพาอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน
ไปในเมืองหมู่บ้านและทางสาธารณะ ชั้นแรกจำเลยให้การปฏิเสธ แต่เมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จ
จำเลยให้การรับสารภาพในความผิดฐานมีอาวุธปืนไว้ในความครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต
และพาอาวุธปืนเข้าไปในหมู่บ้านหรือทางสาธารณะ ส่วนข้อหาพยายามฆ่า จำเลยให้การปฏิเสธ

เฉพาะความผิดฐานพาอาวุธปืนเข้าไปในหมู่บ้านหรือทางสาธารณะนั้น แม้ศาลจะ
พิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 176 วรรคแรกแต่เมื่อ
พยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำผิด ศาลยอมพิพากษายกฟ้องโดยอาศัย
อำนาจตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 185 วรรคแรกได้

2) คดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น
แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ยังไม่ถือว่าข้อเท็จจริงเป็นยุติตามที่ระบุนมาในคำฟ้อง
จนกว่าโจทก์จะสืบพยานให้เป็นที่พอใจศาลว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง

คำว่า “โทษสถานที่หนักกว่านั้น” หมายถึงโทษจำคุกเกินห้าปี ไปจนถึงโทษสถานที่
ที่หนักกว่าโทษจำคุก คือ โทษประหารชีวิต

ฎีกาที่ 94/2538 ความผิดฐานมีไว้ในครอบครองเพื่อขายและขายเมทแอมเฟตามีน อันเป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ตาม พ.ร.บ. วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 มาตรา 13 ทวิ, 62,89,106 ทวิ ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาท ถึงสี่แสนบาท จึงเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 176 วรรคหนึ่ง แม้จำเลยอายุ 16 ปีเศษ ซึ่งถ้าศาลเห็นสมควรพิพากษา ลงโทษ ต้องลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่งตาม ป. อาญา มาตรา 75 ก็ตาม ก็ยังเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องสืบพยานให้ได้ความถึงการกระทำผิดของจำเลย เมื่อโจทก์ จำเลยแถลงไม่สืบพยาน ย่อมลงโทษจำเลยไม่ได้ (ฎีกาที่ 6207/2539)

คดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกไม่ถึงห้าปี แม้อัตราโทษขั้นสูงจะจำคุกถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลก็พิพากษาลงโทษจำเลยได้ โดยโจทก์ไม่ต้องสืบพยานประกอบ (ฎีกาที่ 802/2502)

ถ้าความผิดสำเร็จมีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป แต่โจทก์ฟ้องขอให้ ลงโทษจำเลยในฐานะผู้พยายามกระทำความผิด หรือในฐานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ซึ่งกฎหมายระบุให้ระวางโทษเพียงสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนด หรือการฟ้อง อย่างอื่นในทำนองเดียวกันซึ่งศาลอาจลงโทษจำคุกจำเลยได้ต่ำกว่าห้าปีแล้ว ก็ไม่อยู่ในเกณฑ์ ที่โจทก์จะต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย (ฎีกาที่ 529/2498)

ในกรณีที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยสำหรับความผิดหลายกระทง การพิจารณา ว่าโจทก์จะต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาแต่ละกระทง ความผิด จะนำเอาอัตราโทษจำคุกที่โจทก์ขอให้ลงโทษแก่จำเลยทุกกระทงหรือทุกข้อหามารวมกัน ไม่ได้ (คำสั่งคำร้องที่ 775/2530)

ในกรณีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยลักทรัพย์หรือรับของโจร และโจทก์ต้องสืบพยาน ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยตามมาตรา 176 วรรคหนึ่งนั้น ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ฐานรับของโจร แต่ทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ศาลต้องลงโทษจำเลย ฐานลักทรัพย์ตามความผิดที่ได้กระทำ (ฎีกาที่ 996/2495)

ขอให้เปรียบเทียบกับ ฎีกาที่ 1957/2515 โจทก์ฟ้องจำเลย 2 คน ฐานลักทรัพย์ หรือรับของโจร จำเลยคนหนึ่งให้การรับสารภาพฐานรับของโจร อีกคนหนึ่งให้การปฏิเสธ โจทก์แถลงขอสืบพยานต่อไป โดยศาลมิได้สั่งให้จำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ปฏิเสธ หากการ สืบพยานได้ความว่าจำเลยที่รับสารภาพฐานรับของโจรได้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ก็จะไม่พิพากษา

ลงโทษจำเลยนั้นฐานลักทรัพย์ไม่ได้

ฎีกาที่ 3942/2530 ความผิดฐานดำรงชีพจากรายได้ของหญิงซึ่งค่าประเวณีนั้น (ป. อาญา มาตรา 286 อัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่เจ็ดปีขึ้นไป) จะต้องได้ความว่าผู้นั้นไม่มีปัจจัยอันเพียงพอสำหรับดำรงชีพด้วย เมื่อโจทก์ไม่ได้นำสืบถึงความช้อนนี้เลย จึงลงโทษจำเลยที่ 1 (ให้การปฏิเสธ) สำหรับความผิดฐานนี้ไม่ได้ และเป็นเหตุในส่วนลักษณะคดี ศาลฎีกามีอำนาจพิพากษาไปถึงจำเลยที่ 2 (ให้การรับสารภาพ) ที่มีได้ฎีกาให้ไม่ต้องรับโทษได้

คดีที่โจทก์จะต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย หากโจทก์ไม่สืบพยานหรือนำสืบแล้ว แต่ไม่ถึงขนาดเป็นที่พอใจศาล หรือนำสืบแล้ว กลับได้ความว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด ศาลก็จะยกฟ้องโจทก์

ฎีกาที่ 589/2502 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้อื่น จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง โจทก์สืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ทางพิจารณาได้ความว่าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันตัวพอสมควรแก่เหตุ ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้เป็นผลดีแก่จำเลยได้

ฎีกาที่ 125/2536 คดีที่มีโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป จำเลยให้การรับสารภาพ โจทก์สืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดตามข้อหาที่ให้การรับสารภาพ ศาลก็ลงโทษจำเลยในข้อหาอื่นไม่ได้ (ฎีกาที่ 5221/2538)

ฎีกาที่ 3503/2539 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายซึ่งมีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป กับฐานมียาเสพติดให้โทษกัญชาไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายซึ่งมีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึง 5 ปี จำเลยให้การรับสารภาพ โจทก์สืบพยานประกอบคำรับสารภาพสำหรับความผิดฐานมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่าย เมื่อสืบพยานแล้ว ข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง กล่าวคือ ไม่ได้มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่าย ทั้งเฮโรอีนและกัญชา ศาลพิพากษายกฟ้องทั้งหมด

ฎีกาที่ 2879/2540 ความผิดฐานพรากเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีไปเสียจากบิดามารดาเพื่อการอนาจารโดยปราศจากเหตุอันสมควรตาม ป. อาญา มาตรา 317 วรรคสาม กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป จำเลยให้การรับสารภาพ โจทก์สืบพยานประกอบคำรับสารภาพแล้ว แม้ศาลจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดและพิพากษาลงโทษ จำเลยก็ยังมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ว่าพยานหลักฐานของโจทก์ยังรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิด

อนึ่งคดีที่โจทก์ต้องสืบพยานประกอบดังกล่าว ศาลจะพิพากษาลงโทษโดยอาศัยแต่คำรับสารภาพของจำเลยเพียงอย่างเดียวไม่ได้ โจทก์จะต้องนำพยานอื่นมาสืบประกอบคำรับสารภาพของจำเลยจนกว่าจะเป็นที่พอใจศาลว่าจำเลยได้กระทำความผิด แต่ไม่จำเป็นต้องนำสืบให้ถึงขนาดแน่ใจว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด

ฎีกาที่ 408/2485 การสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 176 นั้น ศาลฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริง โดยโจทก์ไม่จำเป็นต้องนำสืบให้ฟังได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิด (พยานหลักฐานที่โจทก์นำเข้าสู่สืบ คือ มีดของกลางติดเลือดสด ๆ ซึ่งจำเลยรับว่าเป็นมีดที่ใช้ทำร้ายผู้ตาย คำรับของจำเลยในชั้นสอบสวน คำให้การชั้นสอบสวนของประจักษ์พยานซึ่งเป็นเด็กอายุ 5 ขวบ—ในชั้นพิจารณาเด็กตกประหม่าไม่กล้าเบิกความ และคำเบิกความของสามีผู้ตายเกี่ยวกับเรื่องสาเหตุ วินิจฉัยว่า โจทก์มีพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยเป็นที่พอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง)

ฎีกาที่ 583/2491 จำเลยให้การรับสารภาพว่าฆ่าผู้ตาย โจทก์นำพยานเข้าสู่สืบ 3 ปาก ปากหนึ่งเป็นพี่จำเลยและอยู่บ้านเดียวกันเบิกความว่า คืบเกิดเหตุพยานกลับจากเที่ยวพบจำเลย จำเลยบอกว่าแทงผู้ตายตายเสียแล้ว พร้อมกับชักมีดเป็นอันเลือดออกจากปลอกให้ดู ปากที่สองเป็นพนักงานสอบสวนเบิกความว่า ชั้นสอบสวนจำเลยรับว่าได้แทงผู้ตายจริง และปากที่สามเป็นแพทย์เบิกความว่า ผู้ตายตายเพราะบาดแผลที่ถูกแทง วินิจฉัยว่า หลักฐานพยาน-โจทก์ฟังได้ว่าจำเลยฆ่าผู้ตายโดยปราศจากสงสัย พิพากษาลงโทษจำเลย

ฎีกาที่ 591/2536 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยพรากเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีไปเสียจากบิดาและผู้ปกครองโดยปราศจากเหตุอันสมควรและเพื่อการอนาจารตาม ป. อาญา มาตรา 317 จำเลยให้การรับสารภาพ โจทก์แถลงไม่ติดใจสืบพยาน วินิจฉัยว่าความผิดข้อหาพรากเด็กไปเสียจากบิดาหรือผู้ปกครองโดยปราศจากเหตุอันสมควรและเพื่อการอนาจารเป็นความผิดตาม ป. อาญา มาตรา 317 วรรคสาม ซึ่งมีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป เป็นหน้าที่ของโจทก์ ที่จะต้องนำสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย เมื่อโจทก์แถลงไม่ติดใจสืบพยาน โจทก์จึงไม่มีพยานหลักฐานที่จะให้ศาลฟังลงโทษจำเลยในบทมาตราดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตามเมื่อความผิดในมาตราดังกล่าวในวรรคแรก (พรากเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลโดยปราศจากเหตุอันสมควร) มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่สามปีขึ้นไป ไม่อยู่ในบังคับที่โจทก์จะต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยและศาลไม่จำเป็นต้องฟังพยานหลักฐานของโจทก์เสียก่อน ศาลจึงลงโทษจำเลยตาม ป. อาญา มาตรา 317 วรรคแรกได้

คำให้การของจำเลยที่เกี่ยวกับเรื่องอื่นซึ่งมิใช่ความผิดที่โจทก์ฟ้อง

คำฟ้องของโจทก์บางคดีอาจกล่าวอ้างถึงข้อเท็จจริงอื่น นอกเหนือจากข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของจำเลย เช่น ข้อเท็จจริงที่ว่า จำเลยเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกมาก่อน เพื่อให้ศาลเพิ่มโทษที่จะลงแก่จำเลยตาม ป. อาญา มาตรา 92, 93 หรือข้อเท็จจริงที่ว่า จำเลยเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีอื่นซึ่งศาลพิพากษาลงโทษไปแล้ว เพื่อให้ศาลนับโทษของจำเลยในคดีต่อจากโทษในคดีอื่น แทนการเริ่มนับแต่วันมีคำพิพากษาตาม ป. อาญา มาตรา 22 วรรคหนึ่ง แม้ข้อเท็จจริงดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์กับข้อเท็จจริงและรายละเอียดของการกระทำผิดอยู่บ้าง แต่ก็เป็นคนละเรื่องกัน ดังนั้น ถ้าโจทก์ฟ้องขอให้ศาลเพิ่มโทษจำเลยหรือขอให้ศาลนับโทษของจำเลยต่อจากโทษในคดีอื่น โจทก์จะต้องระมัดระวังตรวจสอบให้ได้ว่าจำเลยให้การรับหรือปฏิเสธ หากจำเลยไม่ให้การถึง โจทก์ควรขอให้ศาลสอบถามจำเลยเพื่อให้ได้ความอย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีที่ว่าจำเลยให้การปฏิเสธ หรือไม่ให้การถึงและโจทก์มิได้ขอให้ศาลสอบถามจำเลย โจทก์มีหน้าที่นำสืบ ถ้าโจทก์ไม่นำสืบ ศาลจะเพิ่มโทษจำเลยหรือนับโทษของจำเลยต่อจากโทษในคดีอื่นไม่ได้

ฎีกาที่ 292/2515 จำเลยให้การว่า “เคยต้องโทษและพ้นโทษตามฟ้องจริง” ถือได้ว่าจำเลยรับข้อเท็จจริงที่โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยเคยต้องโทษ แต่ศาลให้การลงโทษไว้ ดังนั้น จึงบวกโทษของจำเลยที่รอการลงโทษไว้เข้ากับโทษในคดีนี้ได้

ฎีกาที่ 884/2520 จำเลยให้การว่า “ขอรับสารภาพตามฟ้อง” ถือว่า จำเลยรับในข้อที่โจทก์ขอให้เพิ่มโทษด้วย

ฎีกาที่ 387/2525 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานบุกรุกและทำให้เสียทรัพย์ กับให้นำโทษจำคุกในคดีก่อนมาบวกเข้ากับโทษในคดีนี้ จำเลยให้การว่า “ได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง” วินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยเป็นจำเลยคนเดียวกับจำเลยในคดีก่อน ซึ่งศาลได้พิพากษาลงโทษจำเลยและรอการลงโทษไว้ นั้น เป็นข้อเท็จจริงแยกออกได้ต่างหากจากข้อเท็จจริงที่โจทก์บรรยายว่าจำเลยกระทำความผิดในคดีนี้ ตามคำให้การจำเลยมิได้รับถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว เมื่อโจทก์ไม่นำสืบ จึงรับฟังไม่ได้ (ฎีกาที่ 3834/2531 และฎีกาที่ 7008/2540)

ฎีกาที่ 5739/2531 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ จำเลยให้การรับสารภาพระหว่างนัดฟังคำพิพากษา โจทก์ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมคำฟ้อง โดยขอให้ให้นำโทษจำคุกที่รอการลงโทษไว้ในอีกคดีหนึ่งมาบวกด้วย ศาลชั้นต้นสั่งว่า “อนุญาตและสำเนาคำร้องให้จำเลย” แต่ปรากฏว่าไม่ได้ส่งสำเนาคำร้องให้จำเลยและไม่ได้สอบถามจำเลย ดังนี้ เป็นหน้าที่ของโจทก์

ที่จะต้องสืบพยานให้ได้ความตามคำร้อง โจทก์จึงชอบที่จะขอให้ศาลสอบจำเลยเพิ่มเติมหรือ แกล้งขอสืบพยานต่อไป เมื่อโจทก์มิได้ดำเนินการอย่างใด จนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีแล้ว โจทก์ก็จะอ้างว่าศาลชั้นต้นดำเนินการสอบสวนพิจารณาโดยไม่ชอบหาได้ไม่

ฎีกาที่ 4255-7/2541 ในเรื่องที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อ การที่ศาลชั้นต้นมิได้บันทึกไว้ ย่อมแสดงว่ามีได้มีการสอบถามจำเลยและจำเลยมิได้ยอมรับ แม้ว่าก่อนที่ศาลชั้นต้นจะพิพากษา โจทก์จะได้ยื่นคำร้องว่า หากศาลชั้นต้นพิพากษาขอให้นับโทษจำเลยต่อจากโทษในคดีอื่น แต่ศาลชั้นต้นก็มิได้สอบถามจำเลย กรณีจึงยังไม่ปรากฏว่าจำเลยในคดีนี้จะเป็นบุคคลคนเดียวกับ จำเลยในคดีอื่นที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อหรือไม่ จึงไม่อาจนับโทษต่อให้ได้

ตามนัยคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว ถือเป็นหลักได้ว่า ถ้าจำเลยให้การว่า “ขอรับสารภาพ ตามข้อหา” หรือ “ขอรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง” หมายความว่า รับสารภาพ เฉพาะข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของจำเลยเท่านั้น แต่ถ้าจำเลยให้การว่า “ขอรับสารภาพ ตามฟ้อง” หมายความว่า รับข้อเท็จจริงทุกประการตามที่โจทก์บรรยายมาในคำฟ้อง

ฎีกาที่ 4190/2529 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยมีกัญชาไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และยึด ธนบัตรจำนวนหนึ่งได้จากจำเลย ซึ่งเป็นธนบัตรที่จำเลยรับมาจากพวกเพื่อใช้ในการหาซื้อกัญชา และใช้เป็นค่าขนย้ายกัญชาเป็นของกลาง ขอให้ลงโทษจำเลยและริบของกลาง จำเลยให้การ รับสารภาพตามฟ้อง ดังนี้ ต้องฟังว่าธนบัตรของกลางเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการ กระทำความผิด ศาลมีอำนาจริบได้ตาม ป. อาญา มาตรา 33

คำให้การของจำเลยที่เกี่ยวกับเรื่องซึ่งมิใช่ความผิดที่โจทก์ฟ้องอีกประการหนึ่ง คือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวิธีพิจารณาบางประการ เช่น พนักงานอัยการโจทก์อาจบรรยายในฟ้อง ด้วยว่า “คดีนี้พนักงานสอบสวนได้สอบสวนความผิดของจำเลยแล้ว” ทั้งนี้เพื่อแสดงว่า การฟ้อง จำเลยนั้น ได้ปฏิบัติถูกต้องตามมาตรา 120 แล้ว หรือในคดีความผิดต่อส่วนตัว (ความผิดอัน ย่อมความได้) พนักงานอัยการโจทก์อาจบรรยายในฟ้องว่า “คดีนี้ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ต่อ เจ้าพนักงานให้นำคดีขึ้นว่ากล่าวตามกฎหมายแล้ว” เพื่อแสดงว่า การฟ้องจำเลยนั้น ได้ปฏิบัติ ถูกต้องตามมาตรา 121 แล้ว ปัญหาจึงมีว่า จำเลยจะต้องให้การต่อสู้คำฟ้องของโจทก์ในส่วนนี้ ด้วยหรือไม่ สำหรับปัญหานี้พอถือเป็นหลักได้ว่า ถ้าจำเลยจะได้แย้งคัดค้าน ก็ต้องให้การต่อสู้ คดีไว้ และเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะนำสืบ หากจำเลยไม่ให้การถึง ถือว่าจำเลยยอมรับ โจทก์ ไม่ต้องนำสืบ

ฎีกาที่ 489/2488 เมื่อจำเลยไม่คัดค้านว่า การสอบสวนเป็นไปโดยไม่ชอบ คดีก็ไม่จำเป็นต้องนำสืบถึงเรื่องการสอบสวน (ฎีกาที่ 1513/2532)

ฎีกาที่ 848/2491 โจทก์บรรยายฟ้องว่า ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แล้ว จำเลยมิได้ต่อสู้คัดค้าน จึงไม่จำเป็นต้องนำสืบถึงการร้องทุกข์

ฎีกาที่ 1103, 1104/2496 เมื่อสืบพยานโจทก์หมด จำเลยจึงตัดฟ้องว่า ตำรวจสอบสวนกลางไม่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งเป็นเรื่องข้อเท็จจริง โจทก์หมดโอกาสนำสืบ ทั้งจำเลยก็ได้้นำสืบประเด็นนี้ให้ความกระจ่างชัด ข้อตัดฟ้องของจำเลยจึงฟังไม่ขึ้น

ฎีกาที่ 214/2498 กองบัญชาการสอบสวนกลางมีอำนาจสอบสวนได้เพียงไร เป็นปัญหาข้อเท็จจริง จำเลยคัดค้านว่าการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจทก์มีหน้าที่นำสืบ เมื่อโจทก์ไม่นำสืบจึงฟังไม่ได้ว่าตำรวจที่สอบสวนมีอำนาจสอบสวนตาม ป.วิ. อาญา ต้องยกฟ้อง

ฎีกาที่ 11/2522 ความผิดอันยอมความได้ (คดีความผิดต่อส่วนตัว) ถ้าโจทก์บรรยายฟ้องว่า ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ตามระเบียบแล้ว และจำเลยมิได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ว่าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ โจทก์ก็ไม่ต้องนำสืบ หรือถ้าโจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แล้วก็ไม่ทำให้ฟ้องนั้นไม่เป็นฟ้อง -

ฎีกาที่ 1781/2522 โจทก์บรรยายฟ้องว่า มีผู้แจ้งความนำจับ ขอให้ศาลสั่งจ่ายสินบนนำจับแก่ผู้นำจับ จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่ามีผู้นำจับโดยไม่จำเป็นต้องสืบพยาน

การสั่งจำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ปฏิเสธ

มาตรา 176 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีที่มีจำเลยหลายคน และจำเลยบางคนรับสารภาพ เมื่อศาลเห็นสมควรจะสั่งจำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ปฏิเสธ เพื่อให้โจทก์ฟ้องจำเลยที่ปฏิเสธนั้นเป็นคดีใหม่ภายในเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้”

ความมุ่งหมายของบทบัญญัติในส่วนนี้ก็เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่จำเลยที่รับสารภาพเพื่อจะได้ไม่ต้องยุ่งยากรอคอยการพิจารณาคดีของจำเลยที่ปฏิเสธ ตามปกติหากจำเลยที่รับสารภาพถูกฟ้องเพียงคนเดียว ศาลก็อาจพิพากษาคดีไปได้ตามมาตรา 176 วรรคหนึ่ง แต่ถ้าถูกฟ้องร่วมกับจำเลยอื่นที่ปฏิเสธ และไม่มียกข้อต่อสู้ในส่วนนี้ ศาลจะแยกพิพากษาคดีเฉพาะจำเลยที่รับสารภาพไปก่อนไม่ได้ จำเลยที่รับสารภาพจะต้องยุ่งยากรอคอยจนกว่าคดีจะเสร็จสำนวน เมื่อมีบทบัญญัติในส่วนนี้แล้วปัญหาดังกล่าวย่อมหมดไป

การที่ศาลจะสั่งจำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ปฏิเสธเพื่อให้โจทก์ฟ้องเป็นคดีใหม่หรือไม่นั้น เป็นดุลพินิจของศาล ถ้าศาลเห็นว่าคดีไม่มีข้อยุ่งยากและอาจพิพากษาคดีได้โดยไม่ชักช้า ศาล จะไม่สั่งจำหน่ายคดี และรอพิพากษาพร้อมกันก็ได้ หากศาลสั่งจำหน่ายคดี โจทก์จะต้องฟ้อง จำเลยที่ปฏิเสธภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และตามข้อหาหรือฐานความผิดที่โจทก์ฟ้องไว้เดิม เท่านั้น จะเพิ่มข้อหาใหม่ไม่ได้ (ฎีกาที่ 831/2502)

ฎีกาที่ 1643/2514 โจทก์ขอให้นับโทษจำเลยในคดีนี้ต่อจากโทษในคดีอื่นซึ่งมีจำเลย หลายคน สำหรับคดีอื่นนั้นต่อมาจำเลยบางคนรับสารภาพ ศาลจึงสั่งให้แยกฟ้องจำเลยในคดีนี้ ซึ่งร่วมเป็นจำเลยในคดีอื่นด้วยเป็นคดีใหม่ โจทก์มิได้ขอให้นับโทษจำเลยในคดีนี้ต่อจากโทษ จำเลยในคดีใหม่ เช่นนี้ศาลจะนับโทษต่อให้ไม่ได้ เพราะการที่ศาลชั้นต้นสั่งให้โจทก์แยกฟ้อง จำเลยที่ปฏิเสธเป็นคดีใหม่ เป็นการสั่งตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 176 และมีผลทำให้คำขอของโจทก์ ในคดีนี้ที่ให้นับโทษจำเลยต่อจากโทษในคดีเดิมที่ได้จำหน่ายคดีไปแล้วนั้นสิ้นสภาพไปด้วย หาก ศาลนับโทษต่อให้ก็จะเป็นการพิพากษาเกินคำขอ

การสืบพยาน

มาตรา 174 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม บัญญัติว่า “ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์ มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์ คือแถลงถึงลักษณะของฟ้อง อีกทั้งพยานหลักฐาน ที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย เสร็จแล้วให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานโจทก์แล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีจำเลย โดยแถลง ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายซึ่งตั้งใจอ้างอิง ทั้งแสดงพยานหลักฐานที่จะนำสืบ เสร็จแล้วให้ จำเลยนำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานจำเลยเสร็จแล้ว โจทก์และจำเลยมีอำนาจแถลงปิดคดีของตนด้วยปาก หรือหนังสือ หรือทั้งสองอย่าง”

เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธ หรือจำเลยให้การรับสารภาพแต่เป็นคดีที่กฎหมายกำหนดอัตรา โทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปซึ่งเป็นกรณีที่จะต้องสืบพยาน ศาลจะกำหนดวัน สืบพยานและให้โจทก์มีหน้าที่นำสืบก่อนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 174 ดังนั้น วันสืบพยาน ครั้งแรกจึงเป็นวันสืบพยานโจทก์ ถ้าศาลชั้นต้นให้จำเลยนำสืบก่อน ศาลสูงจะยกคำพิพากษา ศาลชั้นต้น แล้วให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่

ฎีกาที่ 1217/2503 คดีอาญามูลกรณเดียวกัน ผู้ว่าคดีฯ ฟ้องโจทก์เป็นจำเลยฐานทะเลาะวิวาทกับจำเลยในคดีนี้ในที่สาธารณะสถานตาม ป. อาญา มาตรา 372 เป็นสำนวนหนึ่ง แล้วโจทก์ ยื่นฟ้องจำเลยในคดีนี้ฐานทำร้ายร่างกายตาม ป. อาญา มาตรา 295 อีกสำนวนหนึ่ง ศาลชั้นต้น

สั่งรวมพิจารณาโดยให้ผู้ว่าคดีนำสืบก่อน เมื่อผู้ว่าคดีฯ นำจำเลยในคดีนี้เข้าเบิกความเป็นพยาน ให้จำเลยในคดีนี้นำสืบเป็นข้อต่อสู้โจทก์ในคดีนี้ไปที่เดียว แล้วให้โจทก์ในคดีนี้นำสืบในฐานะเป็นโจทก์ในคดีนี้และเป็นจำเลยของผู้ว่าคดีฯ ไปในคราวเดียวกัน ดังนี้ ไม่ชอบด้วย ป.วิ. อาญา มาตรา 174 ที่บัญญัติให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ เสร็จแล้วจึงให้จำเลยนำสืบ

ฎีกาที่ 129/2535 ความผิดฐานรับของโจร โจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบให้เห็นว่าจำเลยรับทรัพย์สินไว้โดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ไม่ใช่จำเลยเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นจำเลยก็ต้องนำสืบว่าตนไม่รู้ว่าเป็นของร้าย

ฎีกาที่ 368/2535 การขอคืนของกลางตาม ป. อาญา มาตรา 36 เป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา เมื่อผู้ร้องอ้างว่าของกลางที่ศาลสั่งริบเป็นของผู้ร้อง ผู้ร้องมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็เป็นหน้าที่ของผู้ร้องที่จะต้องนำสืบให้ได้ความตามที่กล่าวอ้าง แม้จะฟังได้ว่าผู้ร้องเป็นเจ้าของรถของกลาง ผู้ร้องก็ยังมีหน้าที่นำสืบว่า ผู้ร้องมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดของจำเลย

การระบุพยาน โจทก์จะต้องยื่นบัญชีระบุพยานแสดงความจำนงที่จะอ้างอิงเอกสารฉบับใด หรือบุคคล หรือวัตถุสถานที่ เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างของตน โดยยื่นต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวันตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 88 วรรคหนึ่ง ประกอบด้วย ป.วิ. อาญา มาตรา 15 สำหรับจำเลยหากประสงค์จะนำสืบพยานของตนก็ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับโจทก์

การแถลงเปิดคดี ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์อาจขอแถลงเปิดคดี โดยแถลงต่อศาลถึงรูปคดีของฝ่ายตนอย่างกว้าง ๆ ว่า คดีมีความเป็นมาหรือเหตุผลประการใด และพยานหลักฐานของตนเป็นอย่างไร เพื่อให้ศาลเข้าใจเค้าเรื่องของคดี อันจะทำให้การดำเนินคดีและการพิจารณาของศาลสะดวกรวดเร็วขึ้น แต่ในทางปฏิบัติโจทก์จะเลือกกระทำเฉพาะคดีที่มีความสำคัญและรูปคดีมีความสลับซับซ้อน เหตุผลทำนองเดียวกันเมื่อสืบพยานโจทก์แล้ว ก่อนที่จำเลยจะนำพยานเข้าสืบ จำเลยก็อาจขอแถลงเปิดคดีได้ แต่ในทางปฏิบัติมีน้อยมาก

การถามพยาน ในการสืบพยานโจทก์ เมื่อโจทก์ไม่แถลงเปิดคดีหรือแถลงเปิดคดีแล้ว ศาลจะสั่งให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ ปกติโจทก์จะนำพยานบุคคลเข้าสืบ เมื่อศาลตรวจสอบกับบัญชีระบุพยานแล้ว เจ้าหน้าที่ศาล (หน้าบัลลังก์) จะให้พยานเข้าประจำที่ (คอกพยาน) แล้วจัดให้พยานสาบานตนหรือกล่าวคำปฏิญาณ จากนั้นศาลจะสอบถามเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่อง นาม อายุ ตำแหน่ง หรืออาชีพ ภูมิลำเนาและความเกี่ยวข้องกับคู่ความ แล้วให้โจทก์ซักถามพยาน เสร็จแล้วให้ฝ่ายจำเลยถามค้าน เมื่อฝ่ายจำเลยถามค้านพยานเสร็จแล้ว โจทก์มีสิทธิที่จะถามดิงได้ คำ

เบิกความของพยาน ศาลจะจดไว้ เสร็จแล้วจะอ่านให้พยานฟังต่อหน้าโจทก์จำเลย ถ้าพยาน ทักท้วงว่าข้อความตอนใดไม่ถูกต้อง ศาลจะแก้ไขถูกต้อง แล้วให้พยาน โจทก์และจำเลยลงชื่อ ไว้ในตอนท้ายของคำให้การ (ทั้งนี้เป็นการดำเนินการพิจารณาตาม ป.วิ. แห่ง มาตรา 112 ถึง มาตรา 121 และ ป.วิ. อาญา มาตรา 232 ถึงมาตรา 237)

ในกรณีที่โจทก์อ้างเอกสารหรือวัตถุเป็นพยาน โจทก์จะอ้างและนำบุคคลผู้ทำหรือ เกี่ยวข้องกับพยานดังกล่าวเข้าเบิกความต่อศาลก่อน แล้วจึงให้พยานตรวจเอกสารหรือวัตถุ เพื่อให้พยานอธิบายหรือรับรอง จากนั้นโจทก์จึงส่งพยานเอกสารหรือวัตถุต่อศาล

สำหรับการสืบพยานจำเลยก็ดำเนินการทำนองเดียวกันกับการสืบพยานโจทก์ การแถลงปิดคดี เมื่อสืบพยานจำเลยเสร็จแล้ว โจทก์และจำเลยต่างมีสิทธิแถลงปิดคดีของตน ด้วยวาจา หรือหนังสือ หรือทั้งสองอย่าง วัตถุประสงค์ของการแถลงปิดคดีก็เพื่อให้ฝ่ายที่ขอแถลง หยิบยกเหตุผลที่เป็นคุณแก่ฝ่ายตนขึ้นชี้แจง ให้ศาลเห็นฟ้องด้วยรูปคดีฝ่ายตนและไม่เห็นฟ้อง ด้วยรูปคดีฝ่ายตรงกันข้าม ในทางปฏิบัติคู่ความจะไม่กระทำกัน หากจะกระทำก็มักเป็นฝ่าย จำเลยที่หยิบยกข้อบกพร่องของพยานหลักฐานโจทก์ ทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายขึ้นชี้แจง เช่น ข้อที่พยานบุคคลของโจทก์เบิกความแตกต่างกัน หรือกล่าวอ้างว่าคดีของโจทก์ขาดอายุความ แล้ว เป็นต้น

ถ้าคู่ความแถลงปิดคดีด้วยวาจา ศาลจะออกนั่งฟังคำแถลง แล้วจกรายงานกระบวนการ พิเคราะห์ว่าได้มีการแถลงปิดคดีด้วยวาจา หากคู่ความแถลงปิดคดีด้วยหนังสือ ศาลจะรับคำแถลง นั้นรวมเข้าสำนวนไว้

การสั่งดสืบพยานหรือการกระทำอย่างอื่น

มาตรา 174 วรรคท้าย บัญญัติว่า “ในระหว่างพิจารณา ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้อง สืบพยานหรือทำการอะไรอีก จะสั่งงดพยานหรือการนั้นเสียก็ได้”

บทบัญญัติส่วนนี้ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจในระหว่างพิจารณาคดี ที่จะสั่งงดสืบพยานหรือ งดทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องดำเนินการต่อไป ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ คู่ความดำเนินกระบวนการพิจารณาฟุ่มเฟือยเกินสมควร หรือประวิงให้ชักช้า หรือไม่เกี่ยวแก่ประเด็น คำสั่งของศาลในเรื่องดังกล่าว คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาได้ภายในบังคับของกฎเกณฑ์ที่ว่าด้วย อุทธรณ์และฎีกา

ตัวอย่างที่วินิจฉัยว่า ศาลสั่งงดสืบพยานโดยชอบ

ฎีกาที่ 1958/2497 ทนายจำเลยแถลงว่า ขอสืบพยานอีกคนเดียว พยานนอกนั้นไม่ตั้งใจสืบ ถ้าถึงวันนัด พยานไม่มาก็ไม่ตั้งใจสืบ ครั้นถึงวันนัด พยานไม่มาศาล จำเลยยื่นคำร้องขอถอน คำแถลงของทนาย และขอสืบพยานปากอื่นต่อไปตามที่อ้างไว้ รวมทั้งพยานที่ไม่มาศาลด้วย โดยอ้างว่าเหตุที่พยานไม่มาศาล เพราะพยานป่วย แต่ไม่มีใบรับรองแพทย์ วินิจฉัยว่า ทนายจำเลย แถลงไว้ต่อศาลชัดเจน จำเลยจะมาขอเปลี่ยนแปลงใหม่โดยไม่มีเหตุสมควร เป็นการประวิงความ ศาลชั้นต้นสั่งไม่อนุญาตให้สืบ ชอบด้วยวิธีพิจารณาแล้ว

ฎีกาที่ 1322/2501 จำเลยขอให้ศาลไปดูสถานที่เกิดเหตุ ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็น ก็สั่ง งดเสียได้

ฎีกาที่ 394/2519 โจทก์ขอสืบพยานบุคคลเพื่อประกอบรับรองเอกสาร เมื่อจำเลยรับว่า เอกสารดังกล่าวจำเลยได้รับ ได้ให้ถ้อยคำ และให้การตามที่บันทึกไว้จริง ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้น สั่งงดสืบพยานบุคคลของโจทก์ และวินิจฉัยข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในเอกสาร แล้วพิพากษา ยกฟ้อง เป็นการชอบแล้ว

ฎีกาที่ 1733/2521 ศาลสืบตัวโจทก์ซึ่งเป็นพยานปากเดียวที่รู้เห็นเหตุการณ์ขณะที่จำเลย เจริญจากกับโจทก์เรื่องกรรโชกตามฟ้อง และการกระทำของจำเลยตามที่โจทก์เบิกความ ฟังไม่ได้ว่า จำเลยกระทำผิดตามฟ้อง พยานโจทก์ที่จะนำสืบต่อไปก็เป็นเพียงพยานบอกเล่าจากตัวโจทก์ จึงไม่จำเป็นต้องสืบพยานโจทก์ต่อไปตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 174 วรรคสี่ เพราะแม้จะสืบพยานอื่น ต่อไปก็หาเป็นประโยชน์แก่คดีของโจทก์ไม่

ตัวอย่างที่วินิจฉัยว่า ศาลสั่งงดสืบพยานโดยไม่ชอบ

ฎีกาที่ 30/2493 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยตัดฟันและชักลากไม้หวงห้ามจากที่ป่า แม้ตามแผนที่ และคำแถลงของคู่ความพอสันนิษฐานได้ในเบื้องต้นว่าที่ร้ายพิพาทเป็นที่ป่า แต่จำเลยยังร้องขอ สืบพยานต่อไป ซึ่งถ้าจำเลยนำสืบได้ว่าไม่ใช่ที่ป่าก็จะพ้นผิด เช่นนี้ ถ้าศาลชั้นต้นสั่งงดสืบพยาน จำเลยก็จะเป็นการไม่ชอบ

ฎีกาที่ 564/2493 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำร้ายร่างกายผู้เสียหายมีบาดแผลสาหัส ไม่ สามารถหาเลี้ยงชีพได้ตามปกติเกินกว่า 20 วัน โดยโจทก์ยื่นฟ้องก่อนครบ 20 วันนับแต่วันที่ ผู้เสียหายถูกทำร้าย จำเลยให้การว่าทำร้ายผู้เสียหายจริง แต่บาดแผลจะถึงสาหัสหรือไม่ ไม่ทราบ โจทก์ขอสืบพยานประกอบในข้อบาดแผลสาหัส ศาลชั้นต้นสั่งงดสืบพยาน แล้ววินิจฉัยว่า จาก

วันเกิดเหตุถึงวันฟ้องยังไม่ถึง 20 วัน โจทก์บรรยายข้อเท็จจริงในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น หากอาจรับฟังได้ไม่ พิพากษาลงโทษจำเลยฐานทำร้ายร่างกาย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่จะลงโทษจำเลยฐานทำร้ายร่างกายบาดเจ็บถึงสาหัสหรือไม่ จะต้องฟังข้อเท็จจริงว่า ผู้บาดเจ็บจะสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพตามปกติเกินยี่สิบวันดังที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ เหตุเพียงที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้จากวันเกิดเหตุถึงวันยื่นฟ้องยังไม่ถึงยี่สิบวัน ยังไม่พอจะชี้ขาดข้อเท็จจริงได้ว่าผู้บาดเจ็บจะสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพตามปกติเกินกว่า 20 วันหรือไม่ จึงต้องฟังข้อเท็จจริงก่อน

ฎีกาที่ 1375/2515 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานยักยอกเงินของผู้เสียหาย ผู้เสียหายเบิกความว่า จำเลยรับมอบเงินจากผู้เสียหายเพื่อนำไปซื้อพืชไร่ แล้วไม่ปฏิบัติตามที่รับมอบหมาย กลับหลบหนีและนำเงินของผู้เสียหายไปใช้เสียหมด ศาลชั้นต้นสืบผู้เสียหายเพียงปากเดียว แล้วงดสืบพยานโจทก์ และวินิจฉัยว่าเป็นเรื่องผิดสัญญาทางแพ่ง พิพากษายกฟ้อง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่จำเลยนำเงินของผู้เสียหายไปใช้ เป็นการเบียดบังเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายโดยทุจริตแล้ว แต่ข้อเท็จจริงจะฟังได้ตามคำเบิกความของผู้เสียหายเพียงใดยังไม่ยุติ ยกคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นดำเนินการสืบพยานต่อไป แล้วพิพากษาใหม่

ในกรณีที่ศาลสั่งงดสืบพยานโจทก์ หากโจทก์ยื่นคำร้องขอให้สืบพยานต่อไป ถ้าศาลเห็นสมควรก็มีอำนาจสั่งให้สืบพยานต่อไปได้ตามมาตรา 228 (ฎีกาที่ 1130/2517)

การเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการ

มาตรา 175 บัญญัติว่า “เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าเห็นสมควรศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้”

พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีก็โดยอาศัยหลักฐานจากสำนวนการสอบสวน ดังนั้นเพื่อความสะดวกของพนักงานอัยการที่จะใช้สำนวนการสอบสวนเป็นเครื่องมือในการดำเนินคดี กฎหมายจึงไม่ให้ศาลเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการขณะที่คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาสืบพยานโจทก์ หากเป็นการพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง หรือเมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว หรือมีผู้อ้างสำนวนการสอบสวนไปเป็นพยานหลักฐานในคดีอื่น ศาลย่อมเรียกมาประกอบการพิจารณาได้ตามกฎเกณฑ์ทั่วไปของพยานหลักฐาน

ฎีกาที่ 1813/2511 เมื่อศาลมีคำสั่งเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่ง พนักงานอัยการจะไม่ยอมส่งโดยอ้างว่าผู้ต้องหาหลบหนี ถ้าจับตัวได้จะไม่มีสำนวนดำเนินคดีนั้น ไม่เป็นเหตุตามกฎหมายที่จะปฏิเสธคำสั่งศาล (ทั้งทางแก้ก็มี

อยู่แล้ว เพราะอาจคัดสำเนาส่งศาลแทนได้ตาม ป.วิ แห่ง มาตรา 93 (2) (3) (ฎีกาที่ 1171/2514)

ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนมาประกอบการพิจารณาคดีได้ หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดระบุอ้างส่งศาลและศาลรับคดีสำนวนไว้ ศาลก็อาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยประกอบคดีได้

ฎีกาที่ 977/2482 ในชั้นพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจที่จะเรียกสำนวนการสอบสวนมาประกอบการพิจารณาคดีได้

ฎีกาที่ 408/2485 ศาลควรจะเรียกสำนวนการสอบสวนมาประกอบการพิจารณาคดีหรือไม่นั้น ย่อมเป็นดุลพินิจของศาลเป็นเรื่อง ๆ ไป

ฎีกาที่ 856/2486 สำนวนการสอบสวนที่โจทก์ส่งอ้างระหว่างสืบพยานจำเลย ศาลหยิบยกขึ้นวินิจฉัยประกอบคดีได้

การเลื่อนการพิจารณา

มาตรา 179 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ศาลจะดำเนินการพิจารณาตลอดไปจนเสร็จโดยไม่เลื่อนก็ได้

ถ้าพยานไม่มา หรือมีเหตุอันสมควรต้องเลื่อนการพิจารณา ให้ศาลเลื่อนคดีไปตามที่เห็นสมควร”

ความในวรรคหนึ่งของมาตรา 179 แสดงว่ากฎหมายประสงค์จะให้คดีเสร็จไปโดยเร็ว ฉะนั้น จึงเป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาว่าคดีใดที่สมควรจะดำเนินการพิจารณาตลอดไปจนเสร็จสำนวนโดยไม่ต้องเลื่อนคดี แต่ในทางปฏิบัติ คดีที่จะดำเนินการพิจารณาตลอดไปจนเสร็จโดยไม่ต้องเลื่อน มีได้น้อย เพราะข้อขัดข้องอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เป็นต้นว่า พยานไม่พร้อมเพราะส่งหมายเรียกให้พยานไม่ได้หรือพยานมีเหตุอื่นที่จำเป็น ไม่สามารถมาศาลได้ หรือเนื่องจากนายโจทก์หรือนายจำเลยป่วยหรือมีภารกิจจำเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง หนึ่งแม้ในกรณีที่โจทก์จำเลยและพยานมาศาลพร้อมกัน ถ้าข้อความที่พยานต้องเบิกความถึงเป็นเรื่องยืดยาว ไม่สามารถเบิกความให้หมดสิ้นในวันเดียว ศาลก็จำต้องเลื่อนการพิจารณาไปตามมาตรา 179 วรรคสอง อย่างไรก็ดี ศาลย่อมจะคำนึงถึงความมุ่งหมายของกฎหมายที่ประสงค์จะให้คดีเสร็จไปโดยเร็ว หากพยานไม่มาศาลโดยไม่มีเหตุอันควร ศาลอาจออกหมายจับและเอาตัวพยานกักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความก็ได้ หรือถ้าโจทก์ขอเลื่อนการสืบพยานโจทก์ไปโดยไม่มีเหตุอันควร ศาลอาจไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี และถือว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบ แล้วพิพากษายกฟ้อง

ก็ได้ หรือถ้าเป็นกรณีที่จำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณา แล้วไม่มาศาล ตามกำหนดนัดโดยไม่มีเหตุอันควร ศาลก็อาจสั่งถอนสัญญาประกัน

ตัวอย่างที่ศาลไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี

ฎีกาที่ 1116/2492 คดีที่ผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ ทนายผู้เสียหาย แถลงว่าจะนำพยานโจทก์มาศาลเอง โดยพนักงานอัยการไม่ต้องขอให้ศาลออกหมายเรียกพยาน ครั้นถึงวันนัด ไม่มีพยานมาศาล ศาลพิพากษายกฟ้องได้ พนักงานอัยการจะอ้างว่าไม่ใช่ความผิดของตนไม่ได้ เพราะเป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานจะต้องจัดการเอาพยานมาให้ศาลสืบตามวันนัด โดยเฉพาะคดีที่เป็นความอาญาแผ่นดิน พนักงานอัยการโจทก์มีหน้าที่ต้องระงับจัดการเอาพยานมาให้ศาลสืบ การที่ผู้เสียหายรับว่าจะนำพยานมาศาลเอง หากทำให้พนักงานอัยการโจทก์พ้นหน้าที่ไปไม่

ฎีกาที่ 1064/2497 ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานโฆษณาหมิ่นประมาทโจทก์ในหนังสือพิมพ์ เมื่อศาลไต่สวนมูลฟ้องและสั่งประทับฟ้องแล้ว ได้นัดสืบพยานโจทก์ ครั้นถึงวันนัด โจทก์และจำเลยมาศาล โจทก์แถลงว่า เข้าใจว่าเป็นวันนัดชี้สองสถาน โจทก์จึงไม่ได้ระบุพยานและขอหมาย ทั้งทนายโจทก์ก็ป่วย ขอเลื่อน วินิจฉัยว่า ตามกระบวนการพิจารณาเป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้ได้พยานมาให้ศาลสืบในวันเวลาที่กำหนดนัด เพื่อให้การพิจารณาลุล่วงไปโดยเร็ว จะได้ไม่เป็นที่เดือดร้อนแก่จำเลยจนเกินควร ฉะนั้น เมื่อโจทก์ขอเลื่อนคดีเพราะโจทก์มิได้ระบุพยาน ศาลก็ควรใช้ดุลพินิจว่าโจทก์บกพร่องต่อหน้าที่ประการใดบ้าง และพิจารณาเหตุอื่น ๆ บรรดาที่ปรากฏต่อศาลด้วย เฉพาะคดีนี้เห็นว่า โจทก์จำเลยต่างมีภูมิลำเนาอยู่ในพระนคร เผอิญโจทก์มีภารกิจอยู่ทางจังหวัดพระจวบศิริพันธ์ ก็เลยถือโอกาสฟ้องจำเลยที่ศาลจังหวัดนั้น แม้จำเลยจะค้าน โจทก์ก็ยืนยันที่จะให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป จำเลยจึงต้องเสียเวลาและทรัพย์สินเกินควรออกไปสู่คดีที่ศาลนั้น แต่แล้วโจทก์ก็ไม่เอาใจใส่ต่อหน้าที่ตามกฎหมาย เป็นการเพิ่มความเดือดร้อนแก่จำเลยโดยไม่สมควร จึงเห็นว่าไม่สมควรให้โจทก์เลื่อนคดี และถือว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบให้สมฟ้อง พิพากษายกฟ้อง

ตัวอย่างที่ศาลอนุญาตให้เลื่อนคดี

ฎีกาที่ 872/2491 คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในการพิจารณาครั้งแรกโจทก์แถลงว่าพยานไม่มาศาลโดยไม่ทราบเหตุขัดข้อง ศาลสั่งให้เลื่อนคดีไป ครั้นถึงวันนัดครั้งที่สองโจทก์แถลงว่าเพิ่งได้รับโทรศัพท์จากอำเภอว่าส่งหมายให้พยานไม่ทัน ขอเลื่อนคดี ดังนี้ ยังไม่มีเหตุ

พอจะวินิจฉัยว่าโจทก์ละเลยหรือประวิงความ อันจะเป็นเหตุให้สั่งงดสืบพยานโจทก์ แล้วพิพากษายกฟ้อง

ฎีกาที่ 306/2503 ในกรณีที่โจทก์ต้องขอเลื่อนการสืบพยานโจทก์หลายครั้ง ถ้าแต่ละครั้งไม่ใช่ความผิดของโจทก์แล้ว ศาลก็ควรให้เลื่อน

โจทก์ไม่มาตามกำหนดนัดพิจารณา

มาตรา 181 บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 139 และ 166 มาบังคับแก่การพิจารณาโดยอนุโลม”

มาตรา 139 เป็นเรื่องการนำพยานหลักฐานรวมเข้าสำนวน โดยกฎหมายบัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการสอบสวนตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการสอบสวน และให้เอาบันทึก เอกสารอื่นซึ่งได้มา อีกทั้งบันทึกและเอกสารทั้งหลายซึ่งเจ้าพนักงานอื่น ผู้สอบสวนคดีเดียวกันนั้นส่งมา รวมเข้าสำนวนไว้

เอกสารที่ยื่นเป็นพยานให้รวมเข้าสำนวน ถ้าเป็นสิ่งของอย่างอื่นให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าสำนวนไว้”

การพิจารณาในศาล เริ่มตั้งแต่โจทก์ยื่นฟ้องคดีต่อศาล การไต่สวนมูลฟ้อง การสืบพยานโจทก์จำเลย เมื่อเสร็จการพิจารณาแล้วศาลก็จะพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดี หากคู่ความฝ่ายใดไม่พอใจคำพิพากษาศาลชั้นต้น ก็จะอุทธรณ์ฎีกาต่อไป ฉะนั้นในระหว่างการพิจารณาจึงมีเอกสารที่เกิดจากการกระทำของคู่ความและศาล เป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องรวมเข้าสำนวนไว้ สำหรับพยานเอกสาร ตามปกติก็จะเอารวมเข้าสำนวน เว้นแต่พยานเอกสารนั้นจะเอารวมเข้าสำนวนไม่สะดวก เช่น สมุดบัญชี ในกรณีเช่นนี้ศาลจะสั่งเจ้าหน้าที่ของศาลให้แยกเก็บต่างหากหรือถ้าเป็นสิ่งของอย่างอื่น เช่น พยานวัตถุ ศาลก็จะสั่งให้แยกเก็บเช่นกัน แต่ต้องทำบัญชีแสดงรายละเอียดของพยานเอกสารหรือสิ่งของที่แยกเก็บ แล้วนำบัญชีดังกล่าวรวมเข้าสำนวนไว้

ส่วนมาตรา 166 เป็นกรณีที่โจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เมื่อนำมาตรา 166 มาใช้บังคับแก่การพิจารณาแล้ว ผลจึงเป็นว่าถ้าโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดพิจารณา ให้ศาลยกฟ้อง หากศาลเห็นว่าโจทก์มีเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ ศาลจะสั่งเลื่อนคดีไปก็ได้ และในกรณีที่ศาลยกฟ้องดังกล่าว ถ้าโจทก์มาร้องภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลยกฟ้อง โดยแสดงให้เห็นว่ามีเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ ก็ให้ศาลยกคดีนั้นขึ้นพิจารณาใหม่ สำหรับรายละเอียดให้ดูมาตรา 166 เรื่องโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดไต่สวนมูลฟ้อง

ฎีกาที่ 1519/2497 ในคดีที่ผู้เสียหายเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ หากพนักงานอัยการไม่มาศาลตามกำหนดนัดพิจารณา แต่โจทก์ร่วมมา เช่นนี้ จะถือว่าโจทก์ขาดนัดอันศาลจะยกฟ้องเสียตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166 ไม่ได้

ฎีกาที่ 1005/2523 ในวันนัดสืบพยานโจทก์ ฝ่ายโจทก์ไม่มาศาล และจำเลยที่ 6 ก็ไม่มาศาลเพราะยังส่งหมายเรียกให้ไม่ได้ วินิจฉัยว่า แม้โจทก์และพยานจะมาศาล ก็ไม่อาจสืบพยานโจทก์ได้ ศาลขอที่จะส่งเลื่อนคดีไป การที่ศาลพิพากษายกฟ้องโดยถือว่าโจทก์ไม่มีพยานมานำสืบความผิดของจำเลยตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 185 จึงไม่ถูกต้อง (คดีนี้เป็นกรณีที่ศาลยกฟ้องโดยถือว่าโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด โจทก์จึงร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166 ประกอบด้วยมาตรา 181 ได้)

ฎีกาที่ 195/2528 ในวันนัดสืบพยานโจทก์ จำเลยและทนายมาศาล ส่วนฝ่ายโจทก์ไม่มา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า “โจทก์ไม่มีพยานมาสืบตามฟ้อง งดสืบพยานจำเลย พิพากษายกฟ้อง” โจทก์ยื่นคำร้องว่า เหตุที่มาช้าเพราะบ้านอยู่ไกล รถติด โจทก์เตรียมพยานมาสืบพร้อมแล้วไม่ได้ตั้งใจขาดนัดพิจารณาขอให้ไต่สวนคำร้องของโจทก์และยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ วินิจฉัยว่าเป็นการยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องดังกล่าว ศาลชั้นต้นขอที่จะไต่สวนและมีคำสั่งว่า มีเหตุสมควรหรือไม่เพียงใด ที่โจทก์ไม่ได้มาตามกำหนดนัด

กรณีที่โจทก์ไม่มาศาลในวันนัดสืบพยานจำเลย ศาลไม่ยกฟ้อง

ฎีกาที่ 1258/2521 ศาลสืบพยานโจทก์เสร็จ ในวันนัดสืบพยานจำเลย โจทก์ไม่มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติการอย่างใดต่อศาลอีก เมื่อโจทก์ไม่มาศาล โจทก์ก็เสียสิทธิในการชักค้นพยานจำเลยจะยกฟ้องโจทก์ตาม ป.วิ. อาญา มาตรา 166, 181 ไม่ได้